Ազգ
Azg armenian daily
5 ՄԱՐՏ 1997 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 41 (1295)

Ըստ Ադրբեջանի, Հայաստանն ունի 300 կմ հեռահարությամբ հրթիռներ

«Փաստ» գործակալությունը տեղեկացնում է, որ երեկ Ադրբեջանի արտգործնախարարությունը հանդես է եկել հայտարարությամբ, ուր վկայակոչելով Աման Տուլեեւի հրապարակած «փաստերն» ու իր «հավաստի» տեղեկությունները, մեղադրում է Հայաստանին Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի պայմանագիրը խախտելու մեջ եւ փոխանակ հակամարտությանը խաղաղ լուծում գտնելու, ծավալում է իր ռազմական ներուժը, այդ «գործում» մեղադրելով Ռուսաստանին: Այնուհետեւ, ինչպես ասվեց, վկայակոչելով իր ունեցած «հավաստի» տեղեկությունները, հայտարարության հեղինակ նախարարությունը պնդում է, որ «Հայաստանն ունի մինչեւ 300 կմ հեռահարությամբ հրթիռային համակարգեր, որ ունակ են միջուկային հարվածի միջոցներ կրել»: Ըստ հայտարարության, իբր, այդ հրթիռների սպասարկման եւ կիրառման նպատակով Հայաստանի զինված ուժերի 20 զինծառայող մարզվել է Մոսկվայի մերձակայքում եւ Կապուստին Յարում: Այս մասին պարզաբանում ստանալու նպատակով «Փաստ» գործակալությունը դիմել է ՀՀ պաշտպանության նախարարության լրատվական վարչության պետ Սեյրան Շախսուվարյանին, որ հիշեցրել է, թե ՆԱՏՕ-ի պատվիրակությունը սպառազինությունների որեւէ խախտում չի արձանագրել Հայաստանում: Իսկ ինչ վերաբերում է հրթիռային հիշյալ համակարգերին, ապա, ասել է նա, Հայաստանն, ավաղ, միջոցներ իսկ չունի դրանք ձեռք բերելու:

ՂԱՐԱԲԱՂ

Հաղթող պարտվածնե՞ր

Ադրբեջանը սաստկացնում է քարոզչական ճնշումը

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

Վերջին երկու շաբաթվա ընթացքում ադրբեջանական լրատվամիջոցները, հատկապես պետական հեռուստատեսությունը, ակնհայտորեն ակտիվացրել են հակահայկական քարոզչությունը: Բառացիորեն ամեն օր տարբեր հեռուստաալիքներով ցուցադրվում են «հայ զավթիչների անկարգությունների մասին» գեղարվեստական ֆիլմեր, փախստականների հիստերիկ ելույթներ, Շահումյանում եւ Մարտակերտում ադրբեջանական զորքերի հաջողությունների մասին ժապավեններ, պաշտոնական անձանց ռազմատենչ մենախոսություններ:

Արտաճնլիկ տեսարաններով եւ ամպագոռգոռ հայտարարություններով լի այդ զուտ ասիական պարզունակությամբ տարվող քարոզչության ընթացքում պարբերաբար ընդգծվում է այն միտքը, որ «ադրբեջանական բանակի ամենաթանկարժեք մարգարիտը» այսինքն Ղարաբաղը, մոտ ապագայում կվերադարձվի «տիրոջը»: Ոչ հեռավոր անցյալում Բաքվի քարոզչա [illegible] նման դրսեւորումներ որպես կա-

նոն նախորդում էին ադրբեջանական բանակի հարձակմանը կամ միջազգային կազմակերպությունների կողմից կարեւորագույն որեւէ որոշման ընդունմանը: Առայժմ դժվար է կռահել քարոզչական անսպասելի ակտիվացման դրդապատճառները, սակայն ակնհայտ է ադրբեջանցիների մարտական ոգին բարձրացնելու Ադրբեջանի Հանրապետության ղեկավարության մտադրությունը: Պատերազմի ընթացքում բազմաթիվ բնակավայրեր կորցրած Ալիեւը սովորաբար խուսափում էր ժողովրդին Ղարաբաղի մասին հիշեցնելուց, քարոզչական շեշտը դրվում էր նավթային փայլուն հեռանկարների վրա: Այսօր իրադրությունը կտրուկ փոխվել է: Ամեն մի տեսաժապավեն, ամեն մի ելույթ նվիրված է Ղարաբաղի վերադարձման անհրաժեշտությանը:

Սակայն պատերազմում պարտված կողմի հաղթական կեցվածքի մասին չէ խոսքը: Զարմացնում է հաղթանակած կողմի պասիվությունը, այն եւ [illegible] քարոզչական հազվագյուտ մոնտաժը, որով փորձում ենք հակակշռել Ադրբեջանի նման-

դրան եւ բոլոր ճնշմանը: Իրոք, ի՞նչ ենք անում մենք հաղթողներս, պարտվածների լայնածավալ քարոզչական արշավանքը կանխելու համար: Մենք մեր ժողովրդի ոգին ամրապնդելու փոխարեն բացեիբաց խորհում ենք Ղարաբաղի համար չեզոքական ու այլ տարբերակների ընդունելության մասին: Եթե նույնիսկ ընդունելի են այդ համաձայնային կամ դաշնային տարբերակները, արժե՞ արդյոք աշխարհով մեկ տարածել մեր այդ ցանկությունը եւ ոգեւորել թշնամուն: Գոյություն ունի դիվանագիտական փոքրիկ խորամանկություն. երբ ձգտում ես առավելագույնի, ապա գոնե կեսը ստանալու նպատակով, թվում է, թե իջեցնելով պահանջների մակարդակը չես հասնի նույնիսկ նվազագույնի: Այդ ճշմարտությունը վաղուց հասկացել են պատերազմում յոթ շրջան կորցրած ադրբեջանական իշխանությունները, որոնք սաստկացնելով քարոզչական ճնշումը, հոգեբանական համապատասխան մթնոլորտ են ստեղծում դիվանագիտական ասպարեզում եւ [illegible] խարխում ընդհանրապես:

ԵԱՀԿ ՄԻՆՍԿԻ ԽՈՒՄԲ

Ապրիլի սկզբին կվերականգնվի ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցային գործընթացը

ԵՐԵՎԱՆ, 3 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահների հետ ԵԱՀԿ գործող նախագահի Կոպենհագենում ավարտված հանդիպման ժամանակ մասնավորապես պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել մարտի 17-18-ին Փարիզում՝ գործող նախագահի հետ ԵԱՀԿ Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահների նոր հանդիպման մասին: Մարտի 19-ին նշանակված է Մինսկի խմբի նիստ առանց Ադրբեջանի եւ Հայաստանի մասնակցության: Իսկ ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակում ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցային գործընթացը կվերականգնվի ապրիլի սկզբին, Մոսկվայում:

ANS-press գործակալությանը տված հարցազրույցում ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ռուսական համանախագահ Յուրի Յուկալովը չափազանց հաջող է անվանել Մինսկի խորհրդաժողովի համանախագահների Կոպենհագենում ավարտված խորհրդակցությունները՝ կազմակերպության գործող նախագահ Նիլս Պետերսենի հովանու ներքո:

Նրա խոսքերով, Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի եւ ԱՄՆ-ի բարձրաստիճան դիվանագետները պայմանավորվել են սերտ համագործակցության մասին եւ քննարկել են մոտ հեռանկարում ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի գործողությունների մոտավոր գրաֆիկը: Այսպես, մարտի կեսին պլանավորված է «Մինսկի տասնյակի» հանդիպում, իսկ արդեն ապրիլի սկզբին կկայանա ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի նիստ, ուր կքննարկվի ղարաբաղյան հակամարտության դադարեցման համաձայնագրի նախագիծը:

Յու. Յուկալովը չի բացառել նաեւ մոտ ժամանակներս Մինսկի գործընթացի համանախագահներ՝ Սթրոբ Թալբոթի, Վալենտին Լոզինսկու եւ ժակ Բլոյի հակամարտության տարածաշրջան ժամանելու հնարավորությունը՝ մեկը մյուսից անկախ: Նա տեղեկացրել է նաեւ, որ բացի նրանցից ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահներ են դարձել նաեւ ամերիկյան դիվանագետ Ջոն Փրեսելը եւ ֆրանսիացի դեսպան ժորժ Վոժիեն:

ԵԱՀԿ պատվիրակությունը հանդիպումներ կունենա միայն Երեւանում

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մարտի 5-ին մեկօրյա պաշտոնական այցով Երեւան ժամանած ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եւ ԵԱՀԿ Մինսկի համաժողովի համանախագահներ ժորժ Վոժիեին եւ ժակ Բլոյին կընդունեն ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, ԱԳ նախարար Ալեքսանդր Արզումանյանը, առաջին փոխնախարար Վարդան Օսկանյանը: ԱԳՆ մամուլի եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից հայտնեցին, որ հանդիպումները կկրեն խորհրդակցական բնույթ՝ ղարաբաղյան հակամարտության խաղաղ կարգավորման շուրջ: Նույն օրը պարոնայք Վոժիեն եւ Բլոն կվերադառնան Փարիզ:

Ադրբեջանը նոտա է հղել Ռուսաստանին

ԲԱՔՈՒ, 4 ՄԱՐՏ, ՓԱՍՏ: Ադրբեջանի արտգործնախարարության նախաձեռնությամբ եւ հրավերով հանդիպում է տեղի ունեցել հանրապետությունում ՌԴ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Ալեքսանդր Բլոխինի եւ Ադրբեջանի ԱԳ նախարար Հասան Հասանովի միջեւ: Նախարարը դեսպանին է ներկայացրել հանրապետության արտաքին քաղաքական գերատեսչության լայնածավալ հայտարարությունն ու նոտան՝ ուղղված ՌԴ դեսպանատանը, որոնք վերաբերում են «Հայաստանին անօրինական զենք մատակարարելուն»: Նոտան պարունակում է կոչ ուղղված դեսպանատանը, ուր նշվում է, թե Ադրբեջանն ակնկալում է հարցի վերաբերյալ հստակ պատասխան: Դեսպանն էլ իր հերթին հավաստիացրել է, որ մոտ ապագայում Ադրբեջանին կներկայացվի նոտայի պաշտոնական պատասխանը:

Խաբված ավանդատուների 3-ամսյա բողոքները Ալբանիայում հանգեցրին խռովության

4 ՄԱՐՏ, DW, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ալբանիայի զինված ուժերն ու ոստիկանությունը փորձում են արտակարգ դրության ռեժիմի օգնությամբ ճնշել երկրի հարավում ծավալված խռովությունը: Վերջին օրերի ընթացքում բողոքների մասնակիցները գրավեցին իշխանությունը հարավային Ալբանիայի մի շարք քաղաքներում, որտեղ թալանեցին ռազմական եւ ոստիկանական հենակետերը: Տիրանայի կառավարությունը պաշտոնազրկեց Ալբանիայի զինված ուժերի շտաբի պետին նրա վրա բարդելով երկրում անկարգությունները ճնշելու բանակի անկարողության մեղքը: Ալբանիայի արտգործնախարարի խոսքերով, երկրի հարավային հատվածում իրադրությունն անվերահսկելի է, սակայն քաղաքացիական պատերազմի վտանգը նվազել է: Վլյորա եւ Սարանդա քաղաքներում ապստամբները գրավել են իշխանությունը, ինչպես նաեւ ռազմածովային ուժերի մի նավ: Մինչեւ հիմա կառավարությունը փորձել է խուսափել զինված բախումներից, սակայն արտգործնախարարի կարծիքով, անհրաժեշտ է սկսել ռազմական գործողություններ: Ոստիկանությունը, որը ստացել է կարգը խանգարողներին առանց նախազգուշացնելու կրակելու եւ սպանելու իրավունք, մայրաքաղաք Տիրանայում պարետային ժամի ընթացքում ձերբակալել է 48 մարդ: Տիրանայի այն սրճարանը, որտեղ սովորաբար հավաքվում էին լրագրողները ու հակակառավարական դիրքորոշում ունեցող մտավորականները, այրվել է: Ալբանիայում ոչ մի թերթ լույս չի տեսնում:

ԵՐԵՎԱՆ

Հայաստանին սպառնում է մշտական սեյսմիկ վտանգ

Իսկ ՀՀ նախագահը օգնության է գալիս լրագրողներին

Երեկ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հանդես եկավ անսովոր դերում, փաստորեն օգնելով լրագրողներին փաստեր հայթայթելու իրենց նյութերի համար: Բայց դրա մասին կպատմենք քիչ հետո:

Հանրապետության ղեկավարը երեկ այցելեց սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայություն՝ ծանոթանալու այդ գերատեսչության վերջին տարիների գործունեությանը: Նախագահի հետ էին ՀՀ նախարարներ Գագիկ Շահբազյանը, Ֆելիքս Փիրումյանը, Գալուստ Գամազյանը, Ստեփան Բաղալյանը, ՀՀ վարչապետի խորհրդական գեներալ-մայոր Վյաչեսլավ Հարությունյանը:

Հայաստանը մնում է սեյսմիկ բարձր ակտիվության կենտրոնում, ինչը պայմանավորված է երկրաբանական գործընթացներով: Սեյսմիկ ամենամեծ ռիսկի է ենթարկված Երեւանը՝ հաշվի առնելով շինարարության որակը, շենքերի ու բնակարանների ինքնագլուխ վերակառուցումը եւ այլն: Ինչպես ցույց են տալիս հայ սեյսմագետների կատարած շատ դեպքերում եզակի հետազոտությունները, մեր տարածաշրջանում երկրակեղեւի «լիցքաթափման» բացակայությունը վկայում է, որ այդպիսի լիցքաթափումը, այսինքն հնարավոր երկրաշարժը, կլինի ուժգին: Դա շատ վտանգավոր է, ընդ որում այդ սեյսմիկ վտանգը կրում է մշտական բնույթ, ասաց ծառայության գլխավոր տնօրեն պրոֆեսոր Ս. Բալասանյանը:

Ելնելով այս իրողությունից, ծառայությունը որդեգրել է Հայաստանի տարածքում սեյսմիկ ռիսկի նվազեցման ռազմավարությունը: Այդ կարեւոր խնդիրը ներառում է սեյսմիկ վտանգի գնահատում, շենքերի եւ կառույցների խոցելիության նվազեցում (այսինքն, դրանց սեյսմակայունության բարձրացում), եւ վերջապես, բնակչության եւ իշխանության մարմինների նախապատրաստում երկրաշարժի ժամանակ գործելուն: Մենք երկրաշարժն ուսումնասիրում ենք ոչ թե իբրեւ հետաքրքիր երեւույթ, այլ դրանց հետազոտելն ու դիմակայելն ընկալում ենք իբրեւ կարեւորագույն ազգային խնդիր, ասաց Ս. Բալասանյանը:

Տես ♦ էջ 2

ՇՐՋԱՆ

Դեմիրելի հատուկ ներկայացուցիչը Թեհրանում

Նախագահ Ս. Դեմիրելի հատուկ ներկայացուցիչ, արտգործնախարարության խորհրդականի տեղակալ, ավագ դեսպան Ալի Թույգանին Թեհրանում ընդունեց Իրանի նախագահ Հաշեմի Ռաֆսանջանին: Թույգանը Ռաֆսանջանիին հանձնեց Ս. Դեմիրելի գրավոր ուղերձը: Ապա Թույգանը հանդիպեց Իրանի փոխարտգործնախարար Ալի Բրուջերդիի հետ: Քննարկվեց երկու երկրների հարաբերություններում վերջին օրերին առաջ եկած անբարենպաստ կացությունը: Թույգանը ասաց, որ բացասական երեւույթներից խուսափելու անհրաժեշտ միջոցառումներ ձեռնարկելու հարցում կողմերը ընդհանուր եզրեր գտան: TRT

digitised by A.R.A.R.@

տեղական

ԵՐԵՎԱՆ

Հայաստանին սպառնում է մշտական սեյսմիկ վտանգ

Սկիզբը էջ 1

Ընդերքի սեյսմիկ էներգիայի ազատման շատ ակտիվ փուլը բնորոշ է ոչ միայն Հայաստանի տարածքի համար, այլեւ ողջ տարածաշրջանի համար, շարունակեց ծառայության գլխավոր տնօրենը: Նրա խոսքերով, Կովկասը արաբական եւ եվրասիական սալերի հակադրության գոտի է, երբ մեկը շարժվում է մյուսի կողմ: Դեռ ավելին, այս տարածաշրջանը գտնվում է «բորբոքված» վիճակում, եւ 1988 թ. Սպիտակի երկրաշարժի հետեւանքով այդ լարվածության թուլացում, լիցքաթափում տեղի չունեցավ: Դրա մասին է վկայում վերջին երկրաշարժերի շղթան Պակիստանում, Թուրքիայում, Ադրբեջանում, Իրանում, կրկին Ադրբեջանում եւ, վերջապես, շաբաթ օրվա ցնցումները, որոնց էպիկենտրոնը Երեւանի մերձակայքում էր՝ Փարաքարում: Մեր բախտը չի բերել, որ հանրապետության ու տարածաշրջանի մասում երկրակեղեւը այդքան էլ հաստ չէ, եւ հետեւաբար, շարժուն է, բայց, միաժամանակ, հենց այդ հանգամանքը հնարավորություն է ընձեռում արդյունավետ կերպով ուսումնասիրել ընդերքի ցանկացած շարժում եւ փոփոխություն, նշեց գլխավոր տնօրենը:

Գիտակցելով, որ ՀՀ կառավարությունը հնարավորություն չունի տնտեսական ներկա պայմաններում ամբողջությամբ ֆինանսավորելու ծառայության գործունեությունը, գերատեսչությունում որոշեցին գնալ միջազգային համագործակցության ուղիով, ասաց Ս. Բալասանյանը: Հայ սեյսմագետները տեղեկատվություն են մատակարարում հարակից համարյա բոլոր երկրներին, ակտիվորեն համագործակցում Իրանի, Վրաստանի եւ Թուրքիայի գործընկերների հետ: ԱՄՆ-ի տիեզերագնացության ազգային գործակալությունը (ՆԱՍԱ-ն) եւ Մասաչուսեթսի համալսարանը (ԱՄՆ) Հայաստանում են տեղադրել համաշխարհային համակարգի դիտակայան եւ դրա միջոցով տվյալներ են ստանում երկրակեղեւի ակտիվության մասին: Ս. Բալասանյանի խոսքերով, չափազանց կարճ ժամանակահատվածում ծառայությունն առաջատար դարձավ տարածաշրջանում եւ բարձր հեղինակություն է ձեռք բերել:

Մի շարք հարցերի շուրջ Ս. Բալասանյանը խոսեց, պատասխանելով ՀՀ նախագահի հարցերին, տրված, ըստ Լ. Տեր-Պետրոսյանի, հատուկ լրագրողների համար:

Բացի այդ, նախագահը տեղեկացրեց, որ այսօր Երեւանից Թավրիզ կմեկնի ՀՀ արտակարգ իրավիճակների վարչության հատուկ ինքնաթիռը, որը իրանական այդ քաղաքի բնակիչներին կհասցնի Հայաստանի օգնությունը: Բեռը կուղեկցի այդ գերատեսչության պետ-նախարար Ստեփան Բադալյանը:

Հանդիպումից հետո հանրապետության նախագահը հարցրեց լրագրողներին. «Հուսով եմ, որ չմիջամտեցի ձեր գործերին»: Չնայած սեյսմագետների ոչ այնքան լավատես կանխատեսումներին, Լ. Տեր-Պետրոսյանի տրամադրությունը լավ էր, եւ այնուհետեւ նա պատասխանեց մեր մի քանի հարցերի:

– Ի՞նչ տպավորություն ստացաք այս հանդիպումից:

– Շատ աշխատանքային:

– Դուք համատեղում եք Ձեր հիմնական աշխատանքը վարչապետի պարտականությունների հետ...

– Հենց այդ պարտականությունը կատարելու համար ժամը 4-ին ես գնում եմ կառավարության նիստի: Այսօր քննարկելու ենք սոցիալական ոլորտի հարցեր:

– Ի՞նչ է տալիս այդ համատեղումը:

– Պատրաստ եմ կատարել, ինչքան պետք է:

– Այժմ Դուք զբաղվում եք նույնիսկ կամրջի շինարարության, տնտեսության հարցերով...

– Ինչո՞ւ նույնիսկ: Դավթաշենի կամուրջը շատ լուրջ գործ է, շատ մեծ կառույց:

– Դժվա՞ր է համատեղել:

– Ինձ համար դժվարություն չկա:

ՏԻԳՐԱՆ ՄԻՆԱՍՅԱՆ
ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակից,
«Ազգի» համար

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

«Հայրենական հեռուստաշուկան» եւ «կոնցեպտուալ օրենսդրությունը»

Ազգային ժողովի մարտի 4-ի նիստում հայտարարվեց նոր պատգամավորական խմբի մասին: 16 պատգամավորներ միավորվել են «Սոցիալական պետություն» անունը կրող խմբում. 16-ից 8-ը այս նոր կազմավորված խումբ են տեղափոխվել «Բարեփոխումներից»: Պատգամավորական խմբի ստեղծման նախաձեռնողների թվում է ՀՀ ԱԺ սոցիալական, առողջապահության եւ բնության պահպանության հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Գեղամ Ղարիբջանյանը: Փաստորեն «Բարեփոխումներ» խումբը պառակտվեց:

Երեկվա նիստի հաջորդ ուշագրավ փաստը հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասին ՀՀ օրենքի նախագծի քննարկումն էր: Օրենսդրական նախաձեռնության հեղինակը ԱԺ գիտության, կրթության, մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի հանձնաժողովն է: Օրինագիծը ներկայացնող Սերգո Երիցյանը նկատեց, որ տեղեկատվության նախարարության լուծարումից հետո հեռուստատեսությունն ու ռադիոն դժվարին վիճակում են հայտնվել: Ըստ Երիցյանի, միայն մամուլի մասին օրենքը բավական չէ կարգավորելու ռադիոյի եւ հեռուստատեսության աշխատանքները: Երիցյանը կարեւորեց հայրենական հեռուստառադիոյի եւ հեռուստաարտադրության ստեղծումը: Երիցյանն ընդգծեց, որ ներկայացվող օրինագիծը հռչակում է, որ հեռուստատեսային եւ ռադիոեթերը բացարձակապես պետության սեփականությունն է, իսկ «օրենքը հնարավորություն կտա վերահսկելի դարձնել եթերը»:

Արամ Մկրտչյանն առաջարկեց օրենքի նախագիծը տպագրել մամուլում հասարակական լայն քննարկում ծավալելու համար: Տեղեկատվության նախարարության գործունեության մասին Արա Սահակյանը տրամագծորեն հակառակ կարծիքի էր. «Տեղեկատվության նախարարությունն ապացուցեց, որ իր կարիքը չկա»: Պատճառը, ըստ Սահակյանի, նախարարության վատ աշխատանքն է: Ըստ Սահակյանի, այս օրենքի անհրաժեշտությունը կա, սակայն լեզուն խրթին է եւ իրավաբանի ձեռք չի անցել վրայով: Ըստ այդմ Սահակյանը կասկած հայտնեց, որ առաջին ընթերցումից հետո անգամ հնարավորություն կլինի օրենքը «նորմալ տեսքի բերել»: Բաբկեն Արարքցյանը հայտարարեց, որ ինքը «ձեռնպահ» է քվեարկելու օրենքի նախագիծն առաջին ընթերցմամբ ընդունելուն այն պատճառով, որ սա «կոնցեպտուալ օրենք է», իսկ «կոնցեպտուալ օրենքների ժամանակն անցել է»: Քվեարկության արդյունքում օրենքի նախագծի քննարկումը հետաձգվեց 15 օրով: Իսկ երեկվա նիստում հիշյալ օրենքի քննարկումն ընթանում էր կիսադատարկ դահլիճում, ուր ներկա լրագրողների թիվը նկատելիորեն ավելի էր պատգամավորների թվից: Նկատի ունենալով հեռուստատեսության եւ ռադիոյի դերի եւ նշանակության հույժ կարեւորությունը, ըստ այդմ կարեւորելով այդ ոլորտներին վերաբերող օրենսդրությունը, հարկ ենք համարում ռադիոյի եւ հեռուստատեսության մասին օրենքի նախագծին անդրադառնալ այլ հրապարակմամբ: Օրինագծի քննարկումից բացի, վաղուց արդեն ժամանակն է բաց, ազատ եւ հրապարակային խոսակցություն ծավալել հայկական հեռուստատեսության մասին ընդհանրապես:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Հերհերի շինարարությունը մոտենում է ավարտին

Հերհերի ջրամբարի շինարարության ավարտից հետո, ջրամբարից բաց թողնված ջուրն ավելի արդյունավետ օգտագործելու նպատակով, խնդիր դրվեց ջրամբարին կից կառուցել 1,2 մեգավատ հզորության էլեկտրակայան: Հիդրոկայանի շինարարությունը սկսվեց 1993 թ.-ին, բայց միջոցներ չունենալու պատճառով շինարարությունը կանգնեցվեց եւ միայն 1996 թ. կեսերից վերսկսվեց: Ինչպես տեղեկացանք ՀՀ էներգետիկայի նախարարության մամուլի ծառայությունից, շինարարությունն իրականացնում է «Սպանդարյան ՀԷԿ-ի շինարարություն» դուստր ձեռնարկությունը: Թեեւ 1996 թ.-ի համար նախատեսված 200 մլն դրամն ամբողջությամբ չծախսվեց, սակայն շինարարները համարյա 100 տոկոսով կատարեցին շին-մոնտաժային աշխատանքները, պատրաստ է կայանի շենքը, կառուցվում է հեռացնող ջրամբարը պոմպակայանի ավազանի հետ միացնող խողովակաշարի 400 մ մոնտաժումը: Սակայն, դեռեւս պետք է կատարվեն սարքավորումների մոնտաժումը, սանտեխնիկական եւ կարգաբերման աշխատանքները: Կառույցը վերջնական տեսքի բերելու եւ շահագործելու համար անհրաժեշտ է 109 մլն դրամ: Էներգետիկայի նախարարությունը ֆինանսավորում ստանալու դեպքում ծրագրում է ՀԷԿ-ը շահագործել ոռոգման նոր սեզոնի սկզբում:

ՁԼՄ-ների օրենքի նախագծի արձագանքները

«Փաստ»-ի թղթակցի խնդրանքով հայաստանյան լրատվամիջոցների ղեկավարները ներկայացնում են իրենց տեսակետը ՁԼՄ-ների մասին լրագրողների մշակած օրենքի նախագծի վերաբերյալ:

Տիգրան Հակոբյան («Արմենպրես» գործակալության տնօրեն): Մի սկզբունք կա, որի մասին ես արդեն խոսել եմ եւ կուզենայի ընդգծել: Ընդհանրապես որեւէ բնագավառի վերաբերյալ օրենքը չի ստեղծվում կամ մշակվում այդ բնագավառի աշխատողների կողմից: Դա հստակ է, եւ նույնիսկ իրավաբանների մասին օրենք գրելիս իրավաբանները հանդես են գալիս իբրեւ փորձագետ: Սա այն պատճառով, որ բոլորը վերմակը իրենց վրա են քաշում, եւ պետք չի նեղանալ, երբ դա անում է արդարադատության նախարարությունը: Մամուլի մասին օրենքը ոչ միայն լրագրողների իրավունքներն են, այլ նաեւ հասարակության իրավունքները, պաշտպանությունը լրագրողների դեմ: Քանի որ լրատվամիջոցները ամենահզոր ուժն են եւ գովելու ու գովազդելու, եւ վարկաբեկելու ու պախարակելու դեպքում, ուրեմն հասարակությունը պետք է պաշտպանված լինի լրագրողներից: Ես չեմ կարծում, որ Մամլո ակումբի այլընտրանքային նախագիծը գրված է միայն լրագրողի իրավունքները հաշվի առնելով: Բավականին լավ, սթափ գրված է նաեւ լրագրողների պարտականությունների գլուխը: Նախ ներկայացնեմ պաշտոնական տարբերակի ինձ դուր չեկած հատվածները:

Գրանցման խնդիրները: Շատ հեղհեղուկ են: Թերթ գրանցելու իրավունք ունեն անհատ ձեռներեցները, որն ինձ համար պարզ չէ: Հստակ նորմ կա, եւ հին օրենքում դա ամրագրված է. ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձինք: Իսկ անհատ ձեռներեց ասելով մենք մի քիչ սահմանափակում ենք մարդկանց իրավունքները: Հաջորդը մայրենի լեզվի անաղարտությունը պահպանելու անհրաժեշտությունը: Ինչո՞ւ միայն մայրենի: Թե՞ մենք պետք է մեր լեզվի մեջ անաղարտ լինենք ու տարրական տառասխալներով ռուսալեզու թերթ տպենք: Սրանք մանրուքներ չեն եւ հետո կարող են լուրջ խնդիրների բերել:

Մարդու իրավունքների մասին ենք փորձում մտածել, բայց դա վատ է արտահայտված եւ երեւի պաշտոնական տարբերակի ամենաթույլ տեղն է: Երբ խումբը գնում է լրատվություն տալը մերժելու մասին՝ ինչ-որ մեկի բարի համբավին վնաս հասցնելու պատճառաբանությամբ: «Բարի համբավ» իրավական կատեգորիա չկա: Եթե ինչ-որ մաֆիոզ կառույցի մասին գրում ես, բնականաբար նրա բարի համբավին «խփում ես», որովհետեւ Հայաստանում այնպես է ստացվել, որ բարի համբավ ունեն շատ մարդիկ, որոնք...

Խոցելի է նաեւ տեղեկատվության դիմաց վճարելու նորմը, քանի որ առանձնացված չեն պետական կառույցները եւ, ըստ այդ նորմի, պետական կառույցը կարող է գումար պահանջել լրատվության դեմ: Գումարային հատուցման գաղափարը պետք է այս օրենքից հանվի անպայման:

Սկզբունքային առումով ոչ այս, ոչ այն տարբերակի դեմ առարկություն չունեմ: Հիմա այլընտրանքայինի մասին: Ինձ մի քիչ զգուշացնում է բացասական վերաբերմունքը պետական թերթեր լինելու պարագայում: Միանգամից երեւում է, որ դրա հեղինակները ազատ մամուլում են աշխատում: Անկախ չեմ ասում: Տեսեք: Հենց առաջին դրույթով ՁԼՄ-ները ազատ եւ անկախ են հռչակվում պետական իշխանության մարմիններից: Ազատությունն ու անկախությունը միայն պետությունից չի լինում: Իսկ ֆինանսատնտեսական ճնշումնե՞րը, իսկ քաղաքական ուժերի, մաֆիոզ կառույցների ճնշումնե՞րը: Դա ինչ-որ ձեւով պետք է նորմավորվի, որովհետեւ լրագրողների համար այսօր ամենամեծ վտանգը պետությունը կարող է ներկայացնել, իսկ վաղը, երբ մենք ազատ, անկախ երկիր դառնանք, պետք է վերոնշյալ ազդեցություններից պաշտպանված լինենք: Երբեմն դրանք ավելի դաժան են, քան պետության մոտեցումները: Ինչո՞ւ լրագրողները դրա մասին չեն մտածում: Նախկին ԽՍՀՄ օրինակը աչքներիս առաջ է: Պետք չէ պետությունից այնքան վախենալ եւ աչքաթող անել վտանգավոր այլ ազդակները (ավտորիտար ռեժիմ, ֆինանսական օլիգարխիա եւ այլն):

Այստեղ մի քիչ կասկածելի է նաեւ պետական մարմնից լրատվամիջոց գրանցելու հնարավորություն չտալը: Ես համաձայն կլինեի սրա հետ, եթե մենք լինեինք Գերմանիա, Ֆրանսիա կամ գոնե Թուրքիա: Մենք այսօր Հայաստան ենք, եւ պետական քարոզչությունը մեր հիմնախնդիրներից է ու, լինելով թանկ հաճույք, պետք է պետական մակարդակով իրականացվի: Հակառակ դեպքում արտաքին քարոզչության վիճակը ավելի կվատանա:

Թեեւ երկու տարբերակներն էլ մոտ 90 տոկոսով համընկնում են, այնուհանդերձ իմ հոռետեսությունը ուրիշ բանում է: Նոր զարգացող երկրներում ոչ մի օրենք չի գործի, եթե չլինեն այլ բնագավառներ կարգավորող օրենքներ եւ այն հասարակական ընկալումը, որ թույլ կտա կիրառել այդ օրենքները: Սա ժամանակ է պահանջում, եւ չեմ կարծում, որ լավ կամ վատ օրենքով կկարգավորվի լրատվական դաշտը: Քայլեր, իհարկե, արվում են, գոհունակություն պիտի հայտնենք, որ երկու տարբերակն էլ ունենք, եւ որքան ես հասկանում եմ, կառավարությունն էլ մտադիր է լսել ու հաշվի առնել նաեւ այլընտրանքային նախագծի որոշ հոդվածներ:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 25/1

Երկակի ստանդա՞րտ ԱԺ գրավման շարքային մասնակիցների եւ լիդերների նկատմամբ

Չնայած մերժված միջնորդությունների՝ նախորդ օրվա դառը փորձին, «սեպտեմբերի 25/1» գործով դատաքննության երեկվա նիստն սկսվեց միջազգային իրավապաշտպան Վիտալի Դանիլովի միջնորդությամբ (վերջինս համալրում է Կիվիրյանի հասարակական պաշտպանների թիվը). հաշվի առնելով, որ ամբաստանյալները վտանգ չեն ներկայացնում հասարակության համար, եւ որ կոնգրեսի նմանատիպ միջնորդությունը ընդդիմության լիդերների նկատմամբ նախկինում բավարարվել է, փոխել ամբաստանյալների նկատմամբ խափանման միջոցը: Այս անգամ միջնորդությանը հավանություն տվեց նաեւ Կիվիրյանի փաստաբան Ռուբեն Սահակյանը՝ նշելով, որ սեպտեմբերի 25-ի շարքային մասնակիցների եւ լիդերների նկատմամբ կիրառվում է երկակի ստանդարտ: Ըստ դատավորի, սակայն, միջնորդությունն ուշացած է. կազմակերպությունների միջնորդությունները կարող էին ընդունվել եւ դիտարկվել դատաքննությունն սկսվելուց առաջ: Ուստի միջնորդությունը վերաձեւվեց Դանիլովի անունով, սակայն նույնպես արժանացավ նախորդների բախտին: Հերթական մերժումից հետո դատապաշտպանները հրաժարվեցին հետագա միջնորդություններից, եւ դատավորը հրապարակեց 26 էջանոց դատական եզրակացությունը: Վերջինիս համաձայն, ամբաստանյալները մեղադրվում են նրանում, որ «1996 թվականի սեպտեմբերի 25-ին, ժամը 19.15-ի սահմաններում ամբոխի հետ միասին, միացյալ ուժերով, ջարդարար գործողությունների կատարմամբ» ներխուժել են «ՀՀ ԱԺ շենքի տարածք եւ ՀՀ ԱԺ շենք, ընդգրկվել եւ ակտիվորեն մասնակցել մասսայական անկարգություններին, որոնք զուգորդվել են ջարդերով, ավերածություններով, ՀՀ ԱԺ նախագահի, ՀՀ ԱԺ պատգամավորների եւ աշխատակիցների ծեծով, ինչի համար նախատեսված է պատիժ ՀՀ քր. օրենսգրքի 74 հոդվածով»: Մկրտիչ Մեղավորյանի եւ Վահե Բեկնազարյանի դեպքում բացակայում էր «...ՀՀ ԱԺ շենք» արտահայտությունը:

74 հոդվածը նախատեսում է ավելի քան մեկ տարի ազատազրկում, ինչն էլ ըստ պետական մեղադրողի, բացառում է ամբաստանյալների նկատմամբ խափանման միջոցը փոխելու հնարավորությունը, մինչ դատապաշտպանների կարծիքով, ամբաստանյալների՝ մեղադրական եզրակացության վկայակոչված գործողությունների ծանրությունը չի համապատասխանում 74 հոդվածին:

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ՄԱՀԱԶԳԱՅԻՆ

Ալեքսանդր Թադեւոսյան

Կյանքի 51-րդ տարում, երկարատեւ եւ ծանր հիվանդությունից հետո իր մահկանացուն կնքեց Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչության եւ ՀՀ քաղաքագետների ընկերակցության վարչության անդամ, տաղանդավոր քաղաքագետ-հրապարակախոս, «Ազգ»-ի նախկին աշխատակից եւ մշտական հեղինակ, «Պայքար» ամսագրի խմբագրական խորհրդի անդամ, փիլիսոփայական գիտությունների թեկնածու Ալեքսանդր Աշոտի Թադեւոսյանը:

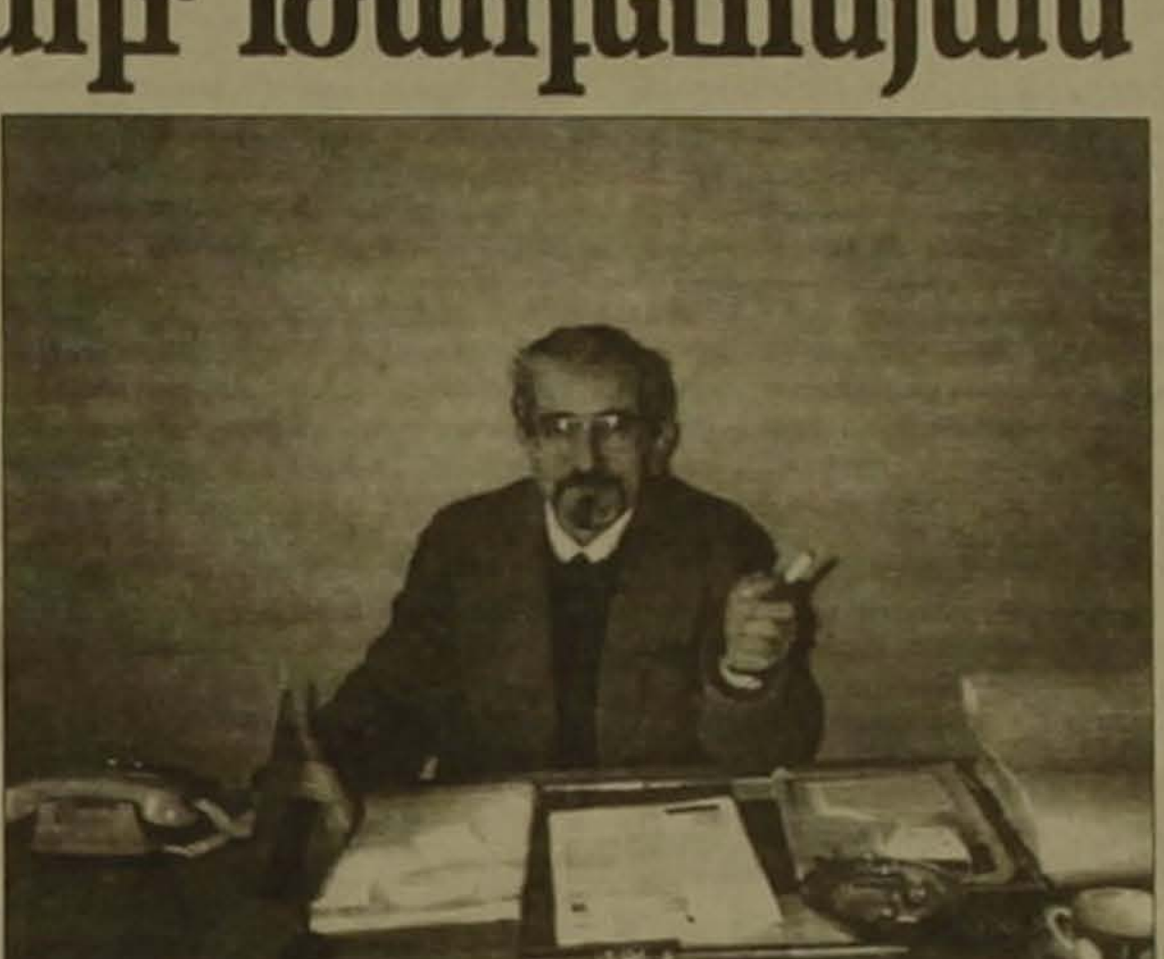

Ա. Թադեւոսյանը ծնվել է 1946 թվականին, Երեւանում: Ավարտելով Երեւանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտը, 1969-1975-ին աշխատել է ՀԽՍՀ ԳԱ փիլիսոփայության եւ իրավունքի ինստիտուտում իբրեւ գիտաշխատող: 1975-1981-ին զանազան պաշտոններ է վարել ՀԽՍՀ Պետպլանի աշխատանքի գիտական կազմակերպման կենտրոնում: Այնուհետեւ, մինչեւ 1987-ը եղել է ՀԿԿ Կենտկոմի կուսակցության պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, ապա գիտքարտուղար: 1987-ից պատասխանատու մի շարք աշխատանքներ է կատարել ՀԿԿ Կենտկոմի տարբեր բաժիններում: 1991-ից եղել է ՀԿԿ կենտկոմի հասարակական-քաղաքական հետազոտությունների ինստիտուտի բաժնի վարիչ: Նույն թվականին աշխատել է ՀՀ արտգործնախարարության միութենական հանրապետությունների բաժնի վարիչի տեղակալ, ԱՊՀ երկրների եւ ռեգիոնալ քաղաքականության բաժնի վարիչ, ապա վարչության պետ: 1993-ին նրան շնորհվել է խորհրդականի դիվանագիտական աստիճան: 1994-ից աշխատակցել է «Ազգ» օրաթերթին: Զուգահեռ պարբերաբար զբաղվել է նաեւ գիտական եւ դասախոսական աշխատանքներով: 1992-ի հունվարից ՀՌԱԿ անդամ էր: Եղել է ՀՌԱԿ Կարգապահական ատյանի նախագահ, իսկ 1995-ին ընտրվել է ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ:

Ալեքսանդր Թադեւոսյանը մշտապես եղել է ազնիվ, բարեխիղճ, սկզբունքային, համեստ, մարդկային եւ հասարակական բարձր հատկանիշներով օժտված քաղաքագետ եւ գործիչ: Նրա գիտական աշխատանքները եւ հրապարակախոսական հոդվածները միշտ էլ ունեցել են իրատեսական հիմք եւ հասարակական մեծ հնչողություն:

Ա. Թադեւոսյանը զգալի ավանդ ունի Հայաստանում ռամկավարազատական գաղափարաբանության արմատավորման ու զարգացման, ինչպես նաեւ ավանդական կուսակցությունների գաղափարախոսությունների համեմատական վերլուծության գործում: Առանձնապես բեղուն է եղել նաեւ նրա վերջին տարիների գործունեությունը «Ազգ» օրաթերթում եւ «Պայքար» ամսագրում:

Ալեքսանդր Թադեւոսյանի մարդու, քաղաքագետի եւ գործչի հիշատակը մշտապես վառ կմնա մեր սրտերում:

ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչություն
«Ազգ» օրաթերթի խմբագրակազմ
«Պայքար» ամսագրի խմբագրակազմ

Մարդ, մտավորական, գիտնական, գործիչ Ալեքսանդր Թադեւոսյանի հիշատակին

Դժվար է, ծանր է ընկեր կորցնել: Առավել դժվար ու ծանր է գիտակցել, որ այլեւս մեզ հետ չէ Ալեքսանդր Թադեւոսյանը, ազնվագույն, առաքինի մի մարդ, որն իր վարքով, կեցվածքով, խելքով ու համեստությամբ մտավորական էր, իսկական հայրենասեր, բարձր ֆրազներից, ձեւական, շինծու կերպարանքներից հեռու:

Ուստի պատահական չէ, որ Ալ. Թադեւոսյանը մեր խորթին ու դժվարին ժամանակի ցավն անց էր կացնում իր սրտի, իր հոգու միջով, եւ երեւի թե հենց այդ էր պատճառը, որ այսքան շուտ վառվեց:

Չցանկանալով շարադրել նրա կենսագրության էջերը, մեզ թույլ տանք վերհիշել Ալ. Թադեւոսյանի գործունեության հիմնական դրվագները:

Հայկոմկուսի կենտկոմում աշխատած ժամանակ նա զբաղվել է այդ շրջանում հայրենիք նոր վերադարձող ավանդական կուսակցությունների, նոր-նոր ձեւավորվող հասարակական-քաղաքական ոչ ֆորմալ կոչված կազմակերպությունների հետ կապերով: Ալ. Թադեւոսյանի կազմած տեղեկանքները ու զեկուցագրերը առանձնանում էին սթափ գնահատականներով, իրատես հետեւություններով, դրանք զուրկ էին դոգմատիկ, կարծրացած մոտեցումներից:

Ալեքսանդր Թադեւոսյանը մեր հանրապետությունում կիրառական սոցիոլոգիայի բնագավառի առաջատար մասնագետներից էր: Նրա գիտական ղեկավարությամբ կամ համահեղինակությամբ իրականացվել են գիտագործնական մշակումներ՝ հիմնված տարաբնույթ սոցիոլոգիական հետազոտությունների վրա: Երեւանի պետական համալսարանում մի քանի տարի վարել է սոցիալական պլանավորում հատուկ դասընթացը: Նա բեղմնավոր գրիչ ուներ, հեղինակ էր տասնյակ հոդվածների, հետազոտությունների, որոնք տպագրվել են հանրապետական ու միութենական հեղինակավոր հրատարակություններում: Մտահոգ մտավորականի, հայրենասերի, քաղաքագետի, պրպտող գիտնականի նրա կերպարը վառ բացահայտվեց «Ազգի» էջերում, որին նա ակտիվորեն թղթակցել է թերթի բոլոր 6 տարիների ընթացքում:

1992 թ. Ալ. Թադեւոսյանը հրավիրվում է աշխատանքի Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարություն: Թեեւ արտաքին քաղաքական գերատեսչությունում նրա գործունեությունը տեւական չէր, նա հասցնում է մասնակցել մերձավոր արտասահմանի պետությունների հետ ՀՀ փոխհարաբերությունների հարցերի մշակմանը, մի շարք կարեւոր այցերի, համագործակցության շրջանակներում կարեւոր միջոցառումների նախապատրաստմանն ու անցկացմանը:

Նրա գրչին են պատկանում ՀՌԱԿ մի շարք ծրագրային փաստաթղթերի տեքստերը, նա ակտիվորեն մասնակցում էր կուսակցության պատմության հետազոտություններին, ցավոք, հասցրեց գրել ՀՌԱԿ պատմության միայն երկու գլուխը:

Ինչպես չհիշել, թե վիրահատության էր մեկնել Լենինգրադ, եւ նույնիսկ այդ վիճակում՝ հիվանդանոցի անկողնուն գամված, ժամանակ չէր կորցնում, ուսումնասիրում էր տեղի թերթերը եւ արդյունքում՝ Երեւան վերադառնալիս, հոդվածների շարք պատրաստեց, որ տպագրվեց «Ազգում»: Վերջին ամիսներին, երբ արդեն ուժերը կարծես թե սպառվել էին, շարունակում էր աշխատել, հավատալով, որ կոկորդի ահավոր հիվանդությունը նահանջել է...

Այսօր վերջին հրաժեշտը տալով մեր բարեկամ, ընկեր, գրչեղբայր, գաղափարակից Ալեքսանդր Թադեւոսյանին, մեր սրտի վիշտն ու ցավակցությունն ենք հայտնում նրա հարազատներին: Մտավորական, գիտնական, գործիչ, լրագրող, համեստագույն մարդ Ալեքսանդր Թադեւոսյանի պայծառ կերպարը միշտ վառ կմնա նրան ճանաչողների հիշողության մեջ:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ
ԱՄԱՏՈՒՆԻ ՎԻՐԱԲՅԱՆ

ՀՀ քաղաքագետների ընկերակցությունը ցավակցում է

Կյանքից հեռացավ անվանի քաղաքագետ, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքագետների ընկերակցության վարչության անդամ Ալեքսանդր Աշոտի Թադեւոսյանը:

Մեր շնորհալի գործընկերը դեռ նոր էր բոլորել հիսուն տարին, լի էր ստեղծագործական ծրագրերով, սակայն դաժան հիվանդությունը անողոք գտնվեց:

Ալեքսանդրը այն հայ մտավորականներից էր, ովքեր վճռականորեն հակադրվեցին մեր օրերում մոլեգնող ընչաքաղցության, հոգեւոր արժեքների քամահրանքով վերաբերվելու, նյութականը ոգեղենից բարձր դասելու ձգտումներին:

Ալեքսանդրը այն հայ մտավորականներից էր, ովքեր անտեսելով դժվարությունները, անձնազոհաբար կատարում են իրենց մասնագիտական պարտքը:

Ալեքսանդրը այն հայ մտավորականներից էր, ովքեր մինչեւ վերջին շունչը հավատարիմ են Ազգային գաղափարներին եւ Հայրենիքին:

Ալեքսանդր Թադեւոսյանը եզակի անհատականություն էր, եւ նրա կորուստը մեզ համար անդառնալի ու անփոխարինելի է: Կարելի է մխիթարվել միայն նրանով, որ ընթերցողին են մնում նրա գիտական աշխատությունները, խորիմաստ հրապարակախոսական հոդվածները, որոնք միշտ կենդանի ու վառ կպահեն Ալեքսանդր Թադեւոսյանի քաղաքագետի ու հայրենասերի կերպարը:

ՀՀ ՔԱՂԱՔԱԳԵՏՆԵՐԻ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԻՊՐԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Հանուն հայ-կիպրական առեւտրական ավելի սերտ կապերի

«Կուզենայինք, որ հայ-կիպրական առեւտրական կապերը դառնային նույնքան սերտ, ինչպես գոյություն ունեցող հայ-հունական կապերը», նշել է Հայաստանի ֆինանսների նախարար Վահրամ Ավանեսյանը կիպրական «Ֆայնենշըլ Միրոր» թերթին տված հարցազրույցի ընթացքում:

Պրն Ավանեսյանը, որը Կիպրոսում է գտնվում մասնակցելու ԱՄՀ-ի եւ Համաշխարհային բանկի անդամ 12 երկրների ֆինանսների նախարարների եւ կենտրոնական բանկի կառավարիչների հանդիպմանը, այդ թերթի հրատարակիչ Մասիս Տեր-Բարթողի հետ զրույցի ժամանակ ասել է, որ Հայաստանն արդեն կրկնակի հարկումից խուսափելու համաձայնագրեր է ստորագրել տասը երկրների հետ եւ ներկայումս գտնվում է 30 այլ երկրների (այդ թվում նաեւ Կիպրոսի) հետ նման համաձայնագրեր ստորագրելու գործընթացում:

Կիպրոսի հետ բանակցությունները ընթանում են բարեհաջող եւ մոտակա ամիսներին այդ առնչությամբ կստորագրվի համապատասխան պայմանագիր:

Հայաստանի Կենտրոնական բանկի փոխկառավարիչ Արմեն Դարբինյանը եւ Վ. Ավանեսյանը հանդիպել են Կիպրոսի Զարգացման բանկի ներկայացուցիչների հետ եւ քննարկել «փոխադարձ շահագրգռվածության» հարցեր: Բանկի կառավարման տնօրեն Զոն Իոաննիդեսը հավաստիացրել է, որ բանկը Հայաստանում ներդրումներ կկատարի, հատկապես եվրոպական վերակառուցման եւ զարգացման, ինչպես նաեւ հունական բանկերի համագործակցությամբ:

Անդրադառնալով Հայաստանի քաղաքական եւ տնտեսական իրավիճակին, Ավանեսյանը նշել է, որ «հաստատ պետք է լինի, որ մենք մտադիր չենք տեխնիկական խոչընդոտներ առաջացնել ներդրողների առաջ, քանի որ վարում ենք արմատապես ազատականացված տնտեսական քաղաքականություն: Մենք ավելի շահագրգռված ենք ներկա կապիտալի ներհոսքով, քան արտահոսքով»:

Նա ավելացրել է, որ Հայաստանն ԱՊՀ երկրների մեջ առաջինն է, որ հետեւողականորեն առաջ է տանում սեփականաշնորհման գործընթացը, եւ հակառակ Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի շրջափակման, երկրի տնտեսական ցուցանիշերը բարելավվել են:

Հարցազրույցին մասնակցած Հայաստանի կենտրոնական բանկի փոխկառավարիչ Արմեն Դարբինյանը՝ ներկայացնելով դրամական գործառնությունների բնագավառում ներմուծված դյուրությունները, ավելացրել է, որ երեք օտար բանկեր արդեն թույլտվություն են ստացել հաստատվելու Հայաստանում եւ գործունեություն ծավալելու տեղական բանկերի հետ:

ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

«Լրագիրը» կրկին լույս կտեսնի

Վերջին օրերին աստիճանաբար նոսրանում են հանրապետության լրատվական շրջանակները: Նախ, իր գործունեությունը դադարեցրեց «Առավոտ» օրաթերթը. գլխավոր խմբագրի պարզաբանմամբ թերթը «տեխնոլոգիական եւ ստեղծագործական մակարդակով աղավաղել է իրեն եւ այդ տեսքով այլեւս լույս չի տեսնի»: «Առավոտին» հաջորդեց «Շրջան»-ը, իսկ երեկ լույս չտեսավ «Լրագիր» օրաթերթը: Այս առթիվ դիմեցինք նախ «Շրջանի» խմբագրատուն, եւ գլխավոր խմբագիր Ստեփան Դանիելյանը տեղեկացրեց, որ թերթը փակվել է զուտ ֆինանսական խնդիրների պատճառով, եւ առայժմ պարզ չէ, թե երբ լույս կտեսնի: Իսկ «Լրագրի» խմբագրական խորհրդի նախագահ Հովհաննես Աֆրիկյանը նշեց, որ թերթը ֆինանսական խնդիրներ չունի, վաճառքից գոյացած գումարները բավարարում են: Պարզապես, ըստ տպարանի նախապես արված հայտարարության, մինչեւ մարտի 1-ը թերթերը պետք է մարեին պարտքերի 20 տոկոսը: Թերթը մուծել է ավելին, բայց [illegible] հաշվարկների հետեւանքով տեղի է ունեցել թյուրիմացություն, եւ ստացվել է, որ թերթը պարտք է տպարանին: Վերջում պրն Աֆրիկյանը հավաստիացրեց, որ այսօր «Լրագիր» լույս կտեսնի:

Ա. Ս.

«Ազատամարտ» թերթի խմբագրատունը վերադարձվել է

«Ազատամարտ» թերթի խմբագրատունը օրերս ազատվել է ոստիկաններից, եւ շենքը վերադարձվել է տերերին: Մեր ունեցած տեղեկություններով, սակայն, թերթի խմբագիր Մուշեղ Միքայելյանին «Ազատամարտը» լույս ընծայելու արտոնություն չի տրվել: Հիշեցնենք, որ ՀՅԴ բյուրոյի պաշտոնաթերթի լույսընծայումը արգելվել էր 94 թ-ի դեկտեմբերի 28-ին, իսկ ՀՀ նախագահի հայտնի հեռուստաելույթի ընթացքում խմբագրատնից առգրավվել էին որոշ սարքավորումներ: Դարձյալ մեզ հասած լուրերի համաձայն, անցած երկու տարիների ընթացքում խմբագրատունը շարունակաբար թալանվել է եւ կորցրել ողջ ունեցվածքը:

ԲՅՈՒՐՈԿՐԱՏԱԿԱՆ

«Տառապյալ» Սիմոն Հակոբյանի նամակը ՀՀ սոցապ նախարարությանը

«Հարգելի խմբագիր, եթե հարգում ես ազգին, ապա ձեր թերթից մի փոքր տեղ պարգեւիր տառապյալ Սիմոն Հակոբյանին», խմբագրությանը հասցեագրված սույն նամակով Մարտունու շրջանի Աստղաձոր գյուղի բնակիչ-նամակագիրը խնդրել է տպագրել ՀՀ սոցապ նախարարություն կատարած իր անպտուղ ճանապարհորդության պատմությունը:

«97 թ. հունվարին իմ տարակույս վիճակից ելնելով, վաճառեցի հավաքածու թոշակը՝ մոտ 5000 դրամ եւ գնացի Երեւան, սոցապ նախարարություն, որտեղ կարողանամ նախարար տիկին Հրանուշ Հակոբյանին ներկայանալ»: Ս. Հակոբյանին ուղարկել են բաժնի պետ Աստղիկ Մինասյանի մոտ եւ, ինչպես ենթադրվում է նամակի բովանդակությունից, կենսաթոշակառուն դժգոհ է հեռանում՝ «վերադարձա սոված, ծարավ ու անօգնական»: Հունվարի 22-ին եւ 23-ին Սիմոն Հակոբյանը կրկին նախարարին տեսնելու փորձ է կատարում, սակայն «միլիցիաները շրջափակելով Հրանուշ Հակոբյանի աշխատասենյակը, դարձյալ չթողեցին: Անհույս, հուզված, ծմլիկ սրտով ես դարձա գիշերվա օթեւան ճարելու: Հունվարի 24-ին կրկին վերադարձա սոցապ նախարարություն, որտեղ կարողանամ շրջափակված նախարարին տեսնել: Հուզված, լալով, բախանձագին խնդրելով միլիցիային՝ հնար չգտա, պահանջեցի նրա անունազգանունը եւ կոտրելով ես վերադարձա դժոխքի դռնից: Չորս օր թափառելով, անտեղի գումար վատնելով, անհույս վերադարձա Մարտունի»:

Նամակագրի խնդրանքն է «թերթի միջոցով հաղորդել սոցապ նախարարության անխիղճ, անմարդավայել վերաբերմունքը մեզ նման տառապյալների հանդեպ, քանի որ դատարկ, խաբուսիկ խոսքերով խաբում են անդադար»:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ըստ Աբեղեանի, բաղաձայնանախորդ ու-ի խնդիրը պարզելու համար պէտք է նկատի ունենալ «երկու ուղղագրական սկզբունք. 1. հնչիւնական, 2. ուղղագրութեան միութեան»: Այդ «եղած այբբենարաններից գրեթէ ոչ մէկն այն կատարելութիւնը չունի, որ իւրաքանչիւր հնչիւն մի առանձին, այն էլ մի տառով նշանագիր ունենայ, եւ իւրաքանչիւր տառ միայն մի հնչիւնի նշանագիր լինի. այբբենարանների մէջ կամ լեզուի բոլոր հնչիւնները չունին առանձին նշանագրեր կամ աւելորդ տառեր կան: Այդպէս էլ մեր այբբենարանի մէջ է, որ նոյնիսկ Ե դարում էլ վերոյիշեալ կատարելութիւնը չի ունեցել» (317): «Երբ ուզենանք որ մեր այբբենարանը» վ, ւ, ու «նշա- թիւնը խանգարելու: Սոյն հանգամանքն է պատճառ եղել, որ անյաջող են անցել այն փորձերը, որ աշխարհաբարի գրականական լեզու դառնալու սկզբներում եղել են աշխարհաբարի ամբողջ ուղղագրութիւնը միմիայն կենդանի արտասանութեան վրայ հիմնելու համար»: Փորձերի անյաջողութեան պատճառներից «գլխաւորն այն է, որ նոյնիսկ կենդանի արտասանութիւնը միատեսակ չէ, ամենայն բարբառ եւ իւր ճիւղերը միեւնոյն բառը տեսակ-տեսակ են արտասանում, իսկ այդ բազմատեսակութեան մէջ նախամծայնութիւնն այս կամ այն բարբառին տալը շատ դժուար է: Թէ որքան ուղղագրական բազմատեսակութեան մէջ կ'ընկնենք, երբ միայն կենդանի արտասանութեան վրայ ամբողջ գրականութեամբ: Գրութեան արտասանութեանը մօտեցնելը, բառի բուն նշանակութեամբ, անհնարին է», որովհետեւ այդպէս կարող է լինել միայն այն դէպքում, «երբ որ այնքան տեսակ գրութիւն լինի, որքան տեսակ որ արտասանութիւն կայ, գոնէ այնքան տեսակ գրութիւն լինի, որքան տեսակ որ գլխաւոր արտասանութիւն կայ մեծ չափով առած, թէ պակաս չափով առած, մենք միեւնոյն հետեւանքին ենք գալիս, այսինքն միեւնոյն լեզուի, միեւնոյն բառերի գրութիւնը բազմատեսակութեան մէջ ենք ընկնում: Այս բազմատեսակութիւնը չառաջացնելու համար միակ ելքն այն է, որ աշխարհաբարի մէջ ընդունենք գրաբարի ուղղագրութիւնը», որ «իւր պատկառելի հնու- լինէր գրաւոր լեզու դառնալ: մեր գրական լեզուն նոր է, բայց այդ նորութիւնը միայն քերականութեան մէջ է եւ ոչ բառերի: Եւ հէնց դ. Աղայեանի սխալն էլ նրանում է, որ կարծում է, որ երբ մեր աշխարհիկ լեզուն նոր է, ուրեմն եւ բառերի գրութիւնը նոր է, ուստի եւ որքան շատ է, այդ բառերը նոր արտասանութեան համեմատ պէտք է գրենք: Այնինչ մեր աշխարհաբար բառերը, սակաւ բացառութեամբ, եւ գրաբար են, իսկ գրաբարի գրեթէ բոլոր բառերը գործ են ածում աշխարհաբարի մէջ. գրաբար մնացած բառերից շատերը, որոնք մի քանի տարի առաջ հնաբանութիւն էին համարւում, հետզհետէ մեր նոր գրականութեան ծաղկելու համեմատ գործածութեան մէջ են մտնում եւ նի թէ ուղղագրութեան եւ թէ քերականութեան մէջ ընդունուած է բոլոր լեզուների մէջ, օրինակ այդ սկզբունքով է, որ ռուսները գրում են **ստորոնա**, **պէրէտ** եւ արտասանում են **ստարանա**, որովհետեւ ուրիշ ձեւերում **ա** արտասանուող օ-ն վերականգնում է իր հնչիւնը, ինչպէս վերոյիշեալ բառը հայցականում **ստորոնու**: Երեւի դ. Աղայեանն ամենեւին չի մտածել ստուգաբանական ուղղագրութեան վրայ եւ ւ-ի սիրուց եւ ո-երը ջնջելու եռանդից մղուած սկսել է գրել **լեզւի**, **կատւի**, **բւի**, **ձւի**, **տիրացւի**, **տւած**, **անւանել** եւ այլն, այնինչ այդ բառերն իրենց արմատի մէջ ունեն ու եւ ոչ վ (ւ) հնչիւնը. լեզու, կատու, բու, ձու, հեռու, տիրացու, տու (ընորհատու), անուն եւ այլն: Երբ ասենք, նոյնիսկ

ԲԱՆԱՎԷՃ

Աբեղեանը հայերէնի խորհրդային ուղղագրութեան դէմ

Ուղղագրական բանավէճը վերսկսուել է այդ առիթով Մ. Աբեղեանի մի հետազօտութեան այս համառօտ վերաշարադրանք-մեկնութիւնը կարեւոր է: Նախորդ դարի մեր իրականութեան մէջ եղած ուղղագրական խնդիրներից վատթարագոյնը հիւնագրութիւնն էր (բաղաձայնանախորդ եւ ձայնաւորանախորդ վեւահնչիւն ու-ի փոխարէն հիւն (վիւն) ւ գրելու որոմը (Աստւած, կատւի, բւի, ձւի): Սկզբում սա երկար չապրեց, բայց դարավերջին Ղազարոս Աղայեանի ձեռքով վերակենդանացաւ եւ շարունակեց գոյատեւել, դարձաւ նախորդ դարի վերջի եւ ներկայ դարի ուղղագրական բոլոր վէճերի փորձաքարը, նաեւ խորհրդային դեկրետի սկզբնապատճառը:

Սրա դէմ պայքարեց նաեւ Մանուկ Աբեղեանը «Նոր Դար» լրագրում (1890, համ. 187-91, 193-4, 196-7) տպագրեց «Գրաբարի երկբարբառները» խորագրով հմտալից մի ուսումնասիրութիւն, որ եթէ շատ ծաւալուն չլինէր, արժէր ամբողջութեամբ ներկայացնել ընթերցողին (տպուած է նաեւ Մ. Աբեղեան, Երկեր, հ. Ը, Երեւան, 1985, էջ 292-329, հետագայ շարադրանքի մէջ փակագծերում վկայակոչելու եմ այս գրքի էջերը): Այդ պատճառով յօդուածի երկրորդ մասից (սկզբում պարզում է երկբարբառների, նրանց միջոցով էլ ւ-ի հնչումը) ընդարձակ քաղուածքներով ներկայացնում եմ մեր ուղղագրութեան վերաբերեալ Աբեղեանի իրական որեւէ բանով եւ որեւէ մէկից [illegible] վերաբերմունքը: Յօդուածը մի փոքր ձգձգուած ու կրկնաբան է, բայց մեզ համար սա այն փաստաթուղթն է, որ պարզում է, թէ 1890-ին Աբեղեանն ասում էր ճիշդ նոյնը, ինչ այսօր աւանդական ուղղագրութեան վերականգնման կողմնակիցները (իմ ընդգծումները, որ աւելի շատ են, բնագրի ընդգծումներից զրկուած չեն):

նագրերի նկատմամբ պակասաւոր չլինի, պէտք է մեր այբբենարանի մէջ այսպիսի փոփոխութիւն մտցնենք. վ հնչիւնի համար պահենք միայն մի նշանագիր կամ վ կամ ւ, [illegible] համար երկտառ ու-ի եւ իւ-ի փոխանակ երկու նոր մի տառով նշանագիր ընդունենք»: Այդ գիտնականն աւելացնում է. «եւ վանկի համար ստեղծուած և նշանագիրը միայն արագագրութեան համար է, բոլորովին զուր է եւ միայն երեխաներին մեծ դժուարութիւն է պատճառում տողադարձութեան ժամանակ» (318): «Ի միտ առցուք» ուղղագրութիւնը վերակազմելիս այս կապգիր և-ի նկատմամբ եղած սովորոյթի ուժը չծածկենք խնայողութեան կեղծ փաստարկով: Հետեւենք Աբեղեանի մտքի ընթացքին. «մի անգամ արդէն ընդունուած այբբենարանը հեշտ չէ փոփոխելն ու ուղղելը: Եւ այդ դժուարութիւնը միայն մեզ համար եւ մեր այբբենարանի համար չի ներկայանում, այլեւ բոլոր օտարազգի այբբենարանների համար... փոփոխութիւնն անելով խանգարւում է ուղղագրութեան միութիւնը, իսկ ամենայն գրականական լեզուի համար պահանջւում է մի տեսակ ուղղագրութիւն: Պէտք է ընտրութիւն անել ուղղագրութեան հնչիւնական սկզբունքի եւ ուղղագրութեան միութեան սկզբունքի միջեւ»: Հնչիւնականը նախապատիւ դիտելու դէպքում կարելի է այբուբենը փոփոխել. «Բայց մենք տեսնում ենք, որ իրօք այդպէս չի լինում, որովհետեւ ուղղագրութեան միութեանն աւելի կարեւորութիւն է տրւում, քան թէ բառերն արտասանութեան համեմատ գրելուն: Այդ հանգամանքից է առաջանում այն, որ մեզնից շատ ու շատ բարձր կանգնած ազգերն իրենց այբբենարանն ու գրութիւնը, որ շատ աւելի հեռու է կենդանի արտասանութիւնից, քան թէ մեր գրութիւնը, դժուարանում են փոփոխութեան ենթարկել եւ իրենց գրութեան եւ այբբենարանի թերին լրացնել, որովհետեւ այդ անել անկարելի է առանց բազմատեսակութեան մէջ ընկնելու եւ առանց ուղղագրութեան միու- հիմնենք ուղղագրութիւնը, լինենք միայն այն, թէ որքան տարբերում են մեր երկու գրականական լեզուների հիմք կազմող Արարատեան եւ Կ. Պոլսի բարբառները: Նոյն տար[illegible]ների տառադարձութեան մէջ. Պետերբուրգ-Բեդերբուրկ կամ Փեթերպուրկ եւ այլն. միեւնոյն տարբերութիւնը ճշտութեամբ պիտի լինի եւ հայերէն բառերի գրութեան մէջ, եթէ թէ միմիայն արտասանութեան վրայ հիմնենք ուղղագրութիւնը. մենք պիտի գրենք **դաս**, իսկ նրանք **թաս**, մենք **գարի**, նրանք **քարի** եւ այլն. ուղղագրութիւնը միայն արտասանութեան վրայ հիմնելով մեր լեզուի գրութեան ամբողջ կազմութիւնը կը փոխուի»:

«Ասենք թէ կը թողնենք Վանայ, Մշոյ, Ղարաբաղի եւ ուրիշ բարբառների արտասանութիւնները, որ բոլորովին նման չեն Արարատեան բարբառի արտասանութեանը, սակայն նոյնիսկ այդ բարբառով քի՞չ փոփոխութեան կ'ենթարկուի մեր բառարանը: Կարծում ենք, այնքան փոփոխութիւն կը կրի, որ շատ անգամ նոր գրութեան պատկերը նման չի լինիլ հին գրութեան պատկերին: Սակայն նոյն իսկ Արարատեան բարբառն իր մէջ արտասանութեան մի միութիւն չի ներկայացնում, Երեւանցու արտասանութիւնը ջոկ է, Վաղարշապատցունը ջոկ, Աշտարակցունը ջոկ: Կը նշանակի ուղղագրութեան միութեան համար պիտի ընդունենք միայն մի գիւղի արտասանութիւնը, հակառակ դէպքում մենք բազմատեսակութեան մէջ կ'ընկնենք, որովհետեւ մէկն արտասանում է խնդիր դ-ով, միւսը խնթիր թ-ով, մէկն արտասանում է կատուներ, լեզուներ ու-ով, միւսը կատվներ, լեզվներ վ-ով, եւ այս նոյն Արարատեան բարբառի մէջ»:

«Իսկ քանի որ մի գիւղի արտասանութեան վրայ հիմնուած ուղղագրութիւնը հնչիւնական կը լինի միայն այդ գիւղի համար, ուրեմն «գրութիւնն արտասանութեանը կատարելապէս մօտեցնելը անհնարին է», որ նշանակում է, թէ նախընտրելի է «հին գրութիւնը, որ սրբագործուած է պատմութեամբ եւ մեր թեամբը եւ մեր հին ու նոր գրականութեան մէջ սրբագործուած լինելովը հեշտութեամբ կարող է լռեցնել բարբառային բազմատեսակութիւնները, եւ համառօտ կեր[illegible] թէ արեւմտահայերի համար եւ թէ առհասարակ ամենայն տեղի հայերի համար: Մի՞թէ նոյն իսկ այս հանգամանքը չէ եղել պատճառ, որ անյաջող են անցել այն փորձերը, որ դ. Աղայեանից առաջ արել են ուրիշները գրութիւնն արտասանութեանը մօտեցնելու համար: Եթէ արտասանութեան բազմատեսակութեան հանգամանքը չլինէր, որից եւ ուղղագրութեան միութիւնը խանգարւում է, մի՞թէ յետին մտածողի համար, ոչ միայն մեզ, այլեւ ուրիշ ազգերի համար, պարզ չի լինիլ, որ շատ բանաւոր է ուղղագրութիւնն արտասանութեանը մօտեցնելը» (321):

«Բացի արտասանութեան բազմատեսակութիւնից, պէտք է նկատի ունենալ եւ այն, որ **հեշտ չէ դարաւոր գրականութեան մէջ գործածուած մի ուղղագրութիւն գրչի մի շարժումով բոլորովին ոչնչացնել եւ նրա տեղը նոր ուղղագրութիւն դնել**: Եթէ այդ այդպէս հեշտ լինէր, ինչո՞ւ մեզանից աւելի լուսաւորուած ու յառաջադէմ ազգերը չեն կարողանում իրենց լեզուի գրութեան մէջ այդպիսի դիւրութեամբ փոփոխութիւն մտցնել»: Յիշենք այս բոլոր խօսքերն Աբեղեանինն են:

Ծուլութեամբ պայմանաւորուած սովորութամոլութիւնն ասում է, թէ աւանդական ուղղագրութիւնը գրաբարինն է, իսկ խորհրդայինը աշխարհաբարինը, կարգախօս էլ է յօրինել «դասականը դասականին»: Աբեղեանը այս «փաստարկ»-ին էլ է պատասխանել. «Թերեւս մեզ ասեն, թէ մեր գրականութիւնը նոր է, ուստի եւ մեր նոր աշխարհաբար լեզուի ուղղագրութիւնը, քանի դեռ նոր է, պէտք է հիմնենք արտասանութեան վրայ: Բայց այդ կարելի է անել միայն այն ժամանակ, երբ ու հայոց լեզուի բառերը նոր լինէին գրի առնուելիս, այսինքն հայոց լեզուն նոր սկսում գուցէ ժամանակ գայ, որ շատ քիչ բառեր մնան գրաբարի մէջ իբրեւ հնաբանութիւն եւ չկենդանանան մեր նոր գրականական լեզուի մէջ»:

«Երբ բառերը նոյնն են գրաբարում եւ աշխարհաբարում ուրեմն եւ այդ բառերի գրութիւնը նոր չէ, որ մենք կարողանանք բառերի գրութեան մէջ փոփոխութիւն մտցնել... մենք **մեր նախնիքների հետնորդներն ենք, մենք ինչպէ՞ս կարող ենք ուղղել մեր նախնիքների ոչ թէ սխալը, այլ ուղիղ գրութիւնը, որ արդէն հաստատ դիրք է բռնած**»:

«Միւս կողմից, մենք կարող էինք էլի մեր աշխարհաբարի համար բոլորովին նոր ուղղագրութիւն հիմնել, եթէ գրաբարի եւ աշխարհաբարի մէջ արտասանութիւնը տարբեր լինէր, այսինքն գրաբարը կարդացուէր Ե դարու արտասանութեամբ: Բայց որովհետեւ արդէն գրաբարի հին գրութիւնը կարդում ենք արդի արտասանութեամբ, ուստի եւ նոր տեսակ գրութիւնն աւելորդ է, որովհետեւ միակ արտասանութեան համար երկու տեսակ գրութիւն է ստեղծում: **Nver** արտասանութեան համար, նուէր գրութիւնն ունենալուց յետոյ, ինչո՞ւ ստեղծել նոր գրութիւն **նվէր** կամ **նւէր**, քանի որ հին գրութիւնը կայ, եւ այդ հին գրութիւնը բոլորովին այնպէս ենք արտասանում, ինչպէս եւ նոր գրութիւնը»:

«**Ուղղագրական միութիւնն անհրաժեշտ է, բայց եւ պատմական գրութեան սովորութիւնն անխուսափելի է, եւ հէնց այդ պատճառով նախնեաց գրութեան եղանակը փոխելիս կ'առաջանան տարաձայնութիւններ եւ խառնաշփոթ ուղղագրութիւն**... Այսպէս, տեսնում ենք, որ հին ուղղագրութեան մէջ փոփոխութիւն մտցնելու համար դ. Աղայեանի բերած ոչ մի փաստը համոզիչ չէ... Պ. Աղայեանը գրում է **լեզւի**, **տիրացւի**, **ձւի**, **հեռւից** եւ այլն, մոռանալով միանգամայն ուղղագրութեան սկզբունքներից մէկը, որ ի նկատի ունի **բառի ծագումը**, **կազմութիւնը**, այդ սկզբունքը, որ կոչւում է **ստուգաբանական**, եւ հնչիւնական սկզբունքի հետ հաւասար նշանակութիւն ու- ստուգաբանական սկզբունքի վրայ էլ ուշադրութիւն չդարձնի դ. Աղայեանը, բայց մի՞թէ հնչիւնական սկզբունքը նրան թոյլ է տալիս գրել լեզւի, կատւի, հեռւից, ձւի եւ այլն, չէ՞ ու շատ շատերը [illegible] գրականական լեզուով խօսողները, արեւելեան գրականական լեզուով խօսողներից շատերն էլ արտասանում են լեզուի, կատուի, ձուի, բուի, հեռուից եւ այլն այսինքն ու-ով»:

«Պատմական ուղղագրութիւնը, որ հիմնուած է հին արտասանութեան վրայ, արդի ուղղագրութեան մէջ ներկայանում է իբրեւ մի հնացած զգեստ, բայց ոչ աւելորդ զգեստ, որ հեշտութեամբ կարելի է հանել եւ դուրս ձգել, այդ հեշտ չէ անելը ոչ թէ նրա համար, որ մենք վարժուել ենք այդ զգեստին, այլ աւելի նրա համար, որ այդ **հին ուղղագրութիւնը պահում է միութիւն եւ տեղիք չի տալիս տարաձայնութիւնների**, իսկ մի լեզուի գրութեան մէջ **ԱՄԵՆԻՑ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՊԱՅՄԱՆ Է ուղղագրութեան միութիւնը**: Այսպէս ուղղագրութեան մէջ մի կողմից հնչիւնաբանութիւնն ու ստուգաբանութիւնը, միւս կողմից միութիւնն ի նկատի ունենալով պէտք է առաջնորդուել փոփոխութիւն մտցնելիս: Կարելի չէ մէկովն առաջնորդուել, առանց միւս երկուսն ի նկատի ունենալու»:

«Գուցէ, ո՛վ գիտէ, **մեր ընդհանուր ձգտումով, մեր ամենայն ինչ** շուտով ընդունելու **հակումով** շատերն սկսեն ու-ի փոխանակ ւ-ով գրել... այն ժամանակ գուցէ մեր ուղղագրութեան համար արդարանայ այն առակը, թէ **մինչեւ չպղտորուի**, չի պարզուիլ: Բայց դրա համար դեռ **մենք եւ մեր ժառանգները խառնաշփոթ ուղղագրութեան դարում կ'ապրենք, իսկ մեր ժառանգների ժառանգների ժամանակ գուցէ պարզուի ուղղագրութեան խնդիրը** եւ ու-ի փոխանակ ւ գրուի կամ չգրուի... **Մենք նոր տարաձայնութիւնների տեղիք չտալու համար հարկաւոր ենք համարում հին ուղղագրութիւնն անփոփոխ թողնել**»:

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

միջազգային

ՆԱՏՕ

Դարավերջի ամենալուրջ քաղաքական հարցը

ՆԱՏՕ-ի դեպի Արեւելք ծավալման կարծես թե արդեն վճռված հարցն ամենալուրջն է 20-րդ հարյուրամյակի ավարտին, որի լուծումից մեծապես կախված է լինելու Եվրոպայի (եւ ոչ միայն Եվրոպայի) ապագան: Ինչպե՞ս է աշխարհը թեւակոխելու նոր հազարամյակ՝ կրկին հակամարտ ռազմաքաղաքական դաշինքների բաժանվա՞ծ, որոնցից յուրաքանչյուրը ձգտում է իր կամքը, աշխարհայացքը, բարոյական արժեքների ըմբռնումը պարտադրել մյուսին, թե՞ միասնականության, միեւնույն մարդկային հասարակության անդամը լինելու եւ նրա ապագայի համար հավասար պատասխանատվություն կրելու հոգեբանությամբ:

Առաջին դեպքում մարդկությանը դարձյալ սպառնում է գաղափարաքաղաքական կաղապարների պարտադրանք, վերջին հաշվով՝ անազատության, սեփական պատկերացումներին գերի դառնալու, «թշնամու կերպարի» վերակենդանացման տխուր հեռանկար: Երկրորդ դեպքում մարդկությանն սպասում է քաղաքակրթության մի նոր աստիճանի բարձրանալու հնարավորություն, մարդու եւ հասարակությունների ազատության սահմանների ընդարձակում, վախի, անվստահության զգացումների հաղթահարում, շատ ավելի արժանապատիվ գոյություն, քան եղել է մինչեւ այժմ:

Համայն մարդկության համար կենսականորեն կարեւոր այս ընտրությունը կատարվում է այսօր, մեր աչքի առաջ, մեր լուռ կամ անտարբեր մասնակցությամբ: Քանզի խնդիրը ամենեւին Ռուսաստանի եւ ՆԱՏՕ-ի նոր հակամարտության մեջ չէ, եւ եթե այդ հակամարտության նոր փուլի սկիզբը դրվի, ապա այս մոլորակի ոչ մի ժողովուրդ, ոչ մի բնակիչ (մենք էլ՝ նրանց թվում) ուզենա էլ՝ չի կարողանալու երանավետ չեզոքություն պահպանել, կառուցել իր լոկալ երջանկությունը, առանց հաշվի առնելու հնարավոր բախմանը զոհ գնալու վտանգը:

Մարդկությանը, ցավոք, մինչեւ այժմ առաջնորդել է Ատելությունը: Համենայն դեպս՝ առավելապես: Երկու համաշխարհային պատերազմ տեսած 20-րդ դարի առաջին կեսի ավարտին նոր, այս անգամ «սառը պատերազմ» անվանված հակամարտությունը դարձյալ փոխադարձ ատելության արդյունք էր: Դրա սկիզբը խորհրդային պատմագրությունը համարում էր Ուինստոն Չերչիլի հայտնի ճառը: Հակահիտլերյան պայքարի երեկվա դաշնակիցը, որին Լենինը ժամանակին անվանել էր «խորհրդային Ռուսաստանի մեծագույն ատողը», կրկին «թամբել էր» իր սիրած ատելության «նժույգը» եւ աշխարհին կոչ էր անում պատնեշ կանգնեցնել կոմունիստական ծավալապաշտության ճանապարհին:

Իրավացի՞ էր Չերչիլը:

Այո՛, իրավացի էր:

Պատկերացնում եմ այն աղմուկը, որ պիտի հարուցի այս պնդումը: Դարձյալ մեջտեղ պիտի բերվեն խորհրդային պատմագրությունից հայտնի փաստարկներ, իբր ինչպե՞ս պիտի խորհրդային Միությունը սպառնալիք հանդիսանար եվրոպային, եթե նոր-նոր էր դուրս եկել ծանրագույն պատերազմից, կրել էր անհաշիվ զրկանքներ, տվել էր միլիոնավոր ու միլիոնավոր զոհեր, հարկադրված էր ընդունել ԱՄՆ-ի միջուկային մարտահրավերը եւ այլն, եւ այլն:

Ամեն ինչ ճիշտ է, այդպես էր: Բայց ճիշտ է նաեւ, որ այդ, թվում է, արյունաքամ հսկայի ճնշմամբ Արեւելյան Եվրոպայի բոլոր այն երկրներում, ուր ոտք էր դրել խորհրդային իսկապես ազատարար զինվորը (բացառությամբ, կարծեմ, Ավստրիայի) հաստատվեցին կոմունիստական ռեժիմներ: Խորհրդային պատմագրությունն այդ իրողությունը բացատրում է երկրորդ համաշխարհային պատերազմում ԽՍՀՄ-ի ունեցած դերով եւ նրա ածած բարոյական ազդեցությամբ, սոցիալիստական հասարակարգի գրավչությամբ, բնավ երբեք հիտլերիզմից ազատագրված երկրներում ԽՍՀՄ զինված ուժերի ստորաբաժանումների ներկայությամբ:

Կես դարից ավելի պահանջվեց, որպեսզի պատմությունն ապացուցեր, թե Արեւելյան Եվրոպայի «սոցիալիստականացած» երկրների բնակչության մեծամասնությունն, ավաղ, ամենեւին էլ կամովին չէր ընտրել [illegible] պարտադրված ճանապարհը: Այլապես այդքան գլխապտույտ չէր փախչի այդ հասարակարգից, հենց որ մոսկովյան ճնշումը վերանար:

Ասել է՝ Չերչիլն, իրոք, ճիշտ էր, երբ մատնանշում էր խորհրդային վտանգը: Ստալինյան ռեժիմը ծավալապաշտական էր, դաժան, արյունարբու, ուրիշների ազատ ընտրության իրավունքը հաշվի չառնող եւ անամոթաբար ոտնահարող: Այժմ, կեսդարյա հեռավորությունից, ՆԱՏՕ-ի ստեղծումն, իբրեւ այդ ծավալապաշտության դեմ պատվար, արդարացված է թվում:

Բայց արդարացվա՞ծ է, արդյոք, ՆԱՏՕ-ի գոյությունն այսօ՛ր, երբ չկա ոչ միայն ստալինյան երիցս ոճրապարտ ռեժիմը, այլեւ Վարշավայի պայմանագիրը, չկա նույնիսկ Խորհրդային Միությունը, իսկ նրա իրավահաջորդ Ռուսաստանի Դաշնությունն, ինչ-ինչ, բայց Խորհրդային Միության իրավաժառանգորդ չէ, բռնել է ազատ շուկայական հարաբերությունների զարգացման ուղին, թոթափել է կոմունիստական գաղափարախոսության բեռը, ի հավելումն հայտնվել է այնպիսի համապարփակ տնտեսական ճգնաժամի ճիրաններում, որ տեսանելի ու նույնիսկ ոչ տեսանելի հեռանկարում չի կարող իրական սպառնալիք հանդիսանալ որեւէ մեկի, առավել եւս՝ Արեւելյան ու Կենտրոնական Եվրոպայի համար, էլ չխոսելով աշխարհի մասին:

Ներկա պայմաններում ՆԱՏՕ-ն, ուրեմն, կորցրել է «զսպման» գործոն լինելու իր կարգեւորագույն հատկանիշը:

Այդ դեպքում ինչո՞ւ է նա... գոյատեւում, ինչո՞ւ ինքնալուծարի չի ենթարկվում, ինչը շատ տրամաբանական կլիներ, հակառակը՝ մտմտում է հետագա ընդարձակման, դեպի Արեւելք ծավալման ծրագրեր:

Ընդսմին, այդ ծրագրերի իրականացումը ենթադրում է վիթխարի ծախսեր: Այժմ հենց ամերիկյան մամուլում բանավեճ է գնում, թե որքա՞ն կարժենա ՆԱՏՕ-ին նոր անդամագրվող երկրների զինվորական ենթակառուցվածքների վերափոխումը, զինուժի նորավարժեցումը, բանակների վերազինումը ՆԱՏՕ-ական սպառազինությամբ: Անկախ փորձագետները առաջին 10 տարվա համար մատնանշում են մինչեւ 120 միլիարդ դոլարի հասնող վիթխարի մի գումար: Քաղաքագետների մի խումբ, այդ թվում «սառը պատերազմի» ժամանակներից լավ հայտնի Ջորջ Քենանը, «Նյու Յորք թայմսի» էջերում բանավիճելով Մ. Օլբրայթի հետ, գրում է, թե ան- [illegible] ավելի քիչ կլինի, քան այդ վիթխարի նյութական ծախսն է: Ուստի նրանք դեմ են արտահայտվում ՆԱՏՕ-ի ընդարձակմանը: Ուրիշները ընդգծում են, թե նշված գումարն ուռճացված է, հաշվարկված է վատթարագույն տարբերակի՝ Ռուսաստանի եւ ՆԱՏՕ-ի միջեւ նոր պատերազմի ծագման համար, ինչը խիստ անհավանական է, ուստի գտնում են, թե ՆԱՏՕ-ի Արեւելք ծավալումը «նստելու է» ավելի քան 35-40 միլիարդ դոլար:

Ընդունենք, որ ճիշտ է այդ: Բայց այդ դեպքում ի՞նչն է հարկադրում ԱՄՆ-ին եւ ՆԱՏՕ-ի մյուս երկրներին կատարելու թեկուզ այդ ծախսը, որ ամենեւին էլ քիչ չէ:

Սա արդեն նոր հոդվածի նյութ է:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

ՀՀ-ում Ուկրաինայի դեսպանությունը պարզաբանում է

Ս. թ. փետրվարի 28-ին Արմենպրեսի «Ադրբեջանը, Վրաստանը, Ուկրաինան ռազմավարական գործակիցներ» նյութում, հիշատակելով Վրաստանի նախագահ Շեւարդնաձեի խոսքերը, հաղորդվել է Բաքվի եւ Թբիլիսիի ռազմավարական գործակցության ստորագրված հուշագրին Ուկրաինայի հնարավոր միացման մասին:

Այդ կապակցությամբ ՀՀ-ում Ուկրաինայի դեսպանատան մամլո ծառայությունը անհրաժեշտ է համարում հայտարարել, որ հատկապես ռազմավարական գործակցության եռակողմ համաձայնագրի ստորագրման վերաբերյալ իր տրամադրության տակ չկա Ուկրաինայի ղեկավարության պաշտոնական որեւէ հայտարարություն: Ամենայն հավանականությամբ խոսքը եվրոպական տրանսպորտային միջոցների սահմաններում գործող առեւտրատնտեսական համագործակցության աշխուժացման մասին է, ինչը մասնավորապես բխում է 1997-ի փետրվարի 14-ին Շեւարդնաձեի Ուկրաինա կատարած պաշտոնական այցի ժամանակ ստորագրված երկու երկրների գործակցական կապերի խորացման մասին ուկրաինա-վրացական հռչակագրի դրույթներից:

ՀՀ-ՈՒՄ ՈՒԿՐԱԻՆԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ՄԱՄԼՈ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Ուկրաինան ձգտում է դառնալ կասպիական նավթի փայատեր

1997-ի փետրվարի 14-ին Կիեւում Լեոնիդ Կուչման եւ Էդուարդ Շեւարդնաձեն ցուցաբերեցին զարմանալի միակարծություն եվրոպական եւ համաշխարհային խնդիրների շուրջ: Ընդհանուր էր նաեւ մոտեցումը ԱՊՀ երկրների «փուլային ինտեգրացիայի» հարցի վերաբերյալ, եւ այս առումով հետաքրքիր է Ուկրաինայի նախագահի միտքը հայտնած հանդիպումից մեկ շաբաթ անց: Ըստ դրա «Համագործակցությունը կարող է ընթանալ նախ եւ առաջ երկկողմ հունով, իսկ բուն ԱՊՀ [illegible] սոսկ խորհրդակցական մարմին է»:

Փետրվարի 14-ից Վրաստանը եւ Ուկրաինան «հասուն պայմանագրային հիմքի» վրա դրեցին նոր [illegible] փոխհարաբերությունների աշխուժացմանը եւ մասնավորապես պաշտոնական Կիեւը պատրաստակամություն է հայտնել «ավելի մեծ դեր խաղալ» վրաց-աբխազական հակամարտության կարգավորման գործում:

Հաշվի առնելով ԱՊՀ-ում առկա կենտրոնախույս տրամադրությունները, զարմանալի չէ, որ Ռուսաստանը անարձագանք չթողեց Կուչմայի նման «խոստովանությունը»: «Տրանսպորտային միջանցքի աշխուժացման» տակ փորձվեց ընկալվել մեկ այլ միտում, այն է «գործել շրջանցելով Ռուսաստանը»: Վրաստանը եւ Ուկրաինան, ինչպես հայտնի է, չունեն ցամաքային ընդհանուր սահմաններ, եւ այս առումով «շրջանցումը» առաջին հերթին կապված է Փոթի–Օդեսա ծովանցման կառուցման հետ: Այն խոստանում է շատ շուտով ապահովել երկու երկրների միջեւ բոլոր բեռնափոխադրումները, ինչն արդեն իսկ Ռուսաստանի եւ Աբխազիայի շրջանցում է:

Ավելին, Ուկրաինան պատրաստ է իր նավահանգիստները տրամադրել կասպիական նավթի «համար», որն, ինչպես հայտնի է, Ադրբեջանից «հոսելու է» Վրաստանի սեւծովյան նավահանգիստներ: Սա նավթամուղի այսպես կոչված «արեւմտյան ուղղությունն» է: Գոյություն ունի նաեւ հյուսիսային ուղղություն՝ Բաքու-Նովոռոսիյսկ, Չեչնիայի միջոցով, որը փաստորեն պատրաստ է: Այնուամենայնիվ՝ [illegible] ն ունի իր բարդությունները կապված առաջին հերթին Չեչնիայի հետ: Ինչ վերաբերում է «արեւմտյանին», ապա այն պիտի սկսել զրոյից: Վերջինիս երկարությունը լինելու է շուրջ 920 կմ (480 կմ Ադրբեջան եւ Լեռնային Ղարաբաղ, 440 կմ Վրաստան): Արժեքը 275 մլն դոլար, հզորությունը տարեկան 6,5 մլն տոննա:

Ուկրաինան փաստորեն ունի իր հաշվարկները կասպիական նավթի «փայատեր դառնալու գործում», ինչի համար եւ պատրաստ է տրամադրել իր նավթային տերմինալները եւ նավատորմը:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Էրբաքանը տեղի տվեց զինվորականներին

Թուրքիայի Ազգային անվտանգության խորհրդի 9 ժամ տեւած նիստում վարչապետ Էրբաքանը բարձրաստիճան զինվորականների ճնշմամբ ստիպված ստորագրեց պետության աշխարհիկ կարգը հաստատող հայտարարությունը: Մինչ այդ նա հրաժարվել էր ստորագրել եւ իրագործել զինվորական հրամանատարության կողմից առաջարկված եւ Թուրքիայի իսլամականացման դեմ ուղղված 20 կետերից բաղկացած միջոցառումների ցուցակը: Երկուշաբթի օրը Էրբաքանը բանակցություններ էր վարել խորհրդարանում ներկայացված բոլոր քաղաքական կուսակցությունների ղեկավարների հետ: Դիտորդների կարծիքով՝ Էրբաքանը փորձում է երկրի զինվորական ղեկավարության հետ ունեցած հակամարտությունում իր համար կանխապես ապահովել պատգամավորների աջակցությունը:

Թուրքական հեռուստատեսության հաղորդմամբ վարչապետ Էրբաքանը այցելեց Մեջլիս եւ հանդիպում ունեցավ Ձախ ժողովրդավարական կուսակցության նախագահ Բյուլենթ Էջեւիթի հետ: Հանդիպման ավարտից հետո Էջեւիթը նշեց, որ կառավարությունն ու Բարօրություն կուսակցությունը ընդդիմադիր կուսակցությունների հետ փոխհամաձայնության մտադրություն չունեն, եւ «հանուն ապագայի Բարօրություն կուսակցությունը պատրաստ է զիջել իշխանությունն ու դուրս գալ կառավարության կազմից»:

TRT

Եվրամիությանը միանալու հարցում Թուրքիան հետեւողական է

Եվրամիության մեջ տեղ գրավելու նպատակով Անկարան շարունակում է Եվրոպայի մի շարք երկրների մայրաքաղաքներում ձեռնարկած աշխատանքները: Նախագահ Դեմիրելը նամակներ է ուղարկել Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակին եւ Գերմանիայի կանցլեր Հելմուտ Քոլին: Նախագահի մամուլի գրասենյակի հրապարակած հայտարարության համաձայն Դեմիրելը նամակներում շեշտել է, որ Եվրամիության ընդլայնման գործընթացից Թուրքիան չպետք է դուրս մնա:

Արտգործնախարար, փոխվարչապետ Չիլլերը հեռախոսազրույց է ունեցել Իսրայելի նախագահ Վայցմանի եւ վարչապետ Բենիամին Նաթանյահուի հետ: Արտգործնախարարության հայտարարության համաձայն, հեռախոսազրույցների ընթացքում երկու երկրներին հետաքրքրող առօրյա խնդիրների հետ քննարկվել են նաեւ Թուրքիա-Եվրամիություն հարաբերությունները: Չիլլերը զրուցակիցների ուշադրությունը հրավիրել է այն հանգամանքի վրա, որ Եվրամիության անդամ թեկնածու երկրների ցուցակում այս տարի Թուրքիային ընդգրկելը անհրաժեշտություն է, որ մյուս թեկնածուների հետ Թուրքիան միեւնույն օբյեկտիվ սահմանափակումների շրջանակներում գնահատվելով պետք է ընդունվի որպես իրավահավասար սուբյեկտ: Նաթանյահուն եւ Վայցմանը հայտարարել են, որ Թուրքիայի մոտեցումը պաշտպանում են:

Արտգործնախարարության փոխբանբեր Աքաջանլըն նախարարությունում կազմակերպված հերթական մամլո ասուլիսում ասաց, որ անցյալ շաբաթավերջին Չիլլերը հեռախոսազրույցներ է ունեցել ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Օլբրայթի, Իսպանիայի արտգործնախարար Մաթութեսի եւ Իտալիայի վարչապետ Ռոմանո Պրոդիի հետ:

Վ. Շ.

ԷՔՍՊՐԵՍ

Ինդոնեզիան՝ 4-րդ «մարդաշատ» երկիր

Այս տարի՝ փետրվարի 4-ին, ծնվեց Ինդոնեզիայի 200-միլիոներորդ քաղաքացին: Նախագահ Սուհարտոն անձամբ «անվանակոչեց» երեխային Վահյու Նուսանտարա Ալի, ինչը նշանակում է «Ինդոնեզիայի հաստատուն սուրբ հայտնություն»: Այս պետությունը աշխարհի «ամենամարդաշատ» 4-րդ երկիրն է՝ Չինաստանից, Հնդկաստանից եւ Մ. Նահանգներից հետո:

«Ֆիգարո» օրաթերթի նոր տարբերակ

Ֆրանսիական «Ֆիգարո» օրաթերթի սեփականատեր Իվ դը Շեզմարտենը հանձնարարել է թերթի խմբագրության տնօրեն Ֆրանց-Օլիվյե Ժիսբերին առաջիկա ամիսներին [illegible] դարկել «Ֆիգարոյի» նոր [illegible] րակ:

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

Ամերիկյան հիմնադրամից Հայաստանի գիտնականները շահել են ավելի քան 400 հազար դոլար

Հանրապետության գիտական շրջանակներում հաճախ է հիշատակվում նոր ստեղծված «Միացյալ Նահանգների քաղաքացիական հետազոտությունների եւ զարգացման հիմնադրամ» կազմակերպության մասին: «Նոյյան տապանի» թղթակիցը խնդրեց այդ հիմնադրամի մասին տեղեկություններ հաղորդել Հայաստանում այդ կազմակերպության համակարգող, ՀՀ կրթության եւ գիտության փոխնախարար Հարություն Կարապետյանին:

Հիմնադրամը կազմակերպվել է 1995 թ. օգոստոսի 11-ին ԱՄՆ-ի կառավարության նախաձեռնությամբ, որը հիմնադրամի գործունեությունը սկսելու համար տրամադրել է 5 միլիոն դոլար: Այնուհետեւ, ԱՄՆ-ի Գիտությունների ազգային հիմնադրամի միջոցով եւս 5 միլիոն դոլարի ներդրում է կատարել բոլորին հայտնի Ջորջ Սորոսը: Կազմակերպության լրիվ անունն է՝ «Միացյալ Նահանգների քաղաքացիական հետազոտությունների եւ զարգացման հիմնադրամ նախկին ԽՍՀՄ անկախ պետությունների համար» (U.S. CRDF): Անվանումն արդեն հուշում է նրա ստեղծման նպատակները: Ավելի մանրամասն, դրանք ամփոփվում են երեք կետում.

ա. ԱՊՀ երկրներում աջակցել գիտափորձողների ու ճարտարագետների առաջարկած առաջավոր գիտական հետազոտությունների իրականացմանը, ի հակադրություն արտագաղթի եւ ի նպաստ նորանկախ պետություններում առկա գիտական ենթակառույցների պահպանման,

բ. նպաստել ապառազմականացմանը՝ ԱՄՆ-ի եւ ԱՊՀ երկրների գիտափորձողների համատեղ քաղաքացիական հետազոտությունների ֆինանսավորման միջոցով,

գ. խրախուսել ԱՊՀ երկրներում շուկայական տնտեսության զարգացումը ԱՄՆ-ի եւ ԱՊՀ երկրների գործարարների միջեւ հետազոտական բնույթի համատեղ ձեռնարկությունների ստեղծման եւ մասնակի ֆինանսավորման միջոցով:

Այս նպատակների իրականացման համար հիմնադրամը հայտարարում է տարբեր բնույթի շնորհների՝ գրանտների, մրցույթներ:

Հայաստանում համակարգողի պարտականությունները ինձ են հանձնարարված 1996 թ. հուլիսի 25-ից: Հիմնական պարտականությունը հիմնադրամի կողմից հայտարարված մրցույթների ծրագրերի հրապարակայնության ապահովումն է, ինչպես նաեւ հաղթած շնորհների ֆինանսավորման գործընթացում ծագած հարցերի կարգավորումը: Համակարգողի պարտականությունները իրականացվում են հասարակական հիմունքներով:

Հարկ եմ համարում նշել հիմնադրամի գործունեության յուրահատուկ պայմանը՝ հիմնադրամի գործունեությանը մասնակցող պետությունը անհրաժեշտաբար պետք է կատարի իր համար սահմանված նվազագույն ներդրումը, որը Հայաստանի համար կազմում է ընդամենը 3868 ԱՄՆ դոլարի համարժեք դրամ: Ընդ որում, այդ գումարը չի փոխանցվում հիմնադրամին, այլ հատկացվում է միայն տվյալ երկրից հաղթած շնորհառուներին, որպես նրանց հասանելիք գումարի մաս: Այսինքն, եթե տվյալ երկրից ոչ ոք շնորհ չի շահել, ապա այդ գումարը չի հատկացվում:

– Մինչեւ օրս ի՞նչ ծրագրեր են հայտարարվել եւ ինչպիսի՞ն են Հայաստանի հաջողությունները:

– Հիմնադրամի փաստացի գործունեությունը սկսվել է 1995 թ. վերջին «Համատեղ շնորհների ծրագրի» հայտարարմամբ: Այս ծրագրի, որը վերաբերում է գիտության գրեթե բոլոր բնագավառներին, հաղթած շնորհների ֆինանսավորումը սկսվել է 1996 թ. դեկտեմբերից: Հայաստանից ներկայացվել էր 28 հայտ, հաղթել են երեքը, որոնց երկու տարվա ընթացքում հատկացվելու է 162461 ԱՄՆ դոլար, ներառյալ 3868 ԱՄՆ դոլար Հայաստանի ներդրումը:

Երկրորդ հայտարարված ծրագիրը, որը ավարտվելու է 1997 թ. հոկտեմբերի 31-ին, կարճաժամկետ շնորհների ծրագիր է, որ կոչվում է «Ընտրովի երկրների համար, բացի Ռուսաստանից, ճանապարհորդության շնորհների ծրագիր»: Այս ծրագրի շրջանակում հիմնադրամը նախատեսել է 160 շնորհ (յուրաքանչյուրը մինչեւ 2500 դոլար արժողությամբ) գիտափորձողների գործուղումները ԱՄՆ աջակցելու նպատակով: Այս ծրագրի շրջանակներում, որի հայտերի ընդունումը դեռեւս շարունակվում է, հայաստանցի չորս գիտափորձողներ արդեն շահել են շնորհներ եւ ճանապարհորդել են:

Երրորդ հայտարարված ծրագիրը «Բժշկակենսաբանական եւ վարքագիտական գիտությունների բնագավառներում համագործակցության մրցութային շնորհների ծրագիրն» է, որի հայտերի ներկայացման ժամկետը ավարտվում է 1997 թ. փետրվարի 15-ին:

Չորրորդ հայտարարված ծրագիրը կոչվում է «Տարածքային փորձարարական (գիտական սարքավորումների կոլեկտիվ օգտագործման) կենտրոնների համար հիմնական սարքավորումների ծրագիր»: Հաշվի առնելով ծրագրի թանկարժեքությունը, հիմնադրամը նախատեսել էր ընդամենը 5 շնորհ, յուրաքանչյուրը մինչեւ 250 հազար դոլար արժողությամբ: Ծրագրի պայմաններից էր, որ ԱՊՀ ամեն մի երկրից պետք է ներկայացվեր 2-ից ոչ ավել հայտ եւ փորձաքննությունից հետո ֆինանսավորվեր մեկը: Հայաստանից ներկայացվեց երկու հայտ եւ երկուսն էլ բարձր գնահատականի արժանացան, այնպես որ վերջնական ընտրության հարցը քննարկվեց մեզ հետ: Հաշվի առնելով պատվիրվող սարքի գինը, ինչպես նաեւ հանրապետությունում տվյալ մեթոդի կիրառման անհրաժեշտությունն ու գործնական հագեցվածությունը, նախապատվությունը տրվեց 1994 թ. ՀՀ ԳԱԱ համակարգում ստեղծված մոլեկուլի կառույցի ուսումնասիրման կենտրոնին, որը հանրապետությունում միակ՝ գիտական թանկարժեք սարքավորումների կոլեկտիվ օգտագործման կենտրոնն է: Շահած շնորհի արդյունքում Հայաստանի գիտական սարքավորումների համակազմը մոտ ժամանակներս կհամալրվի միջուկի մագնիսական ռեզոնանսի ավելի քան 267 հազար ԱՄՆ դոլար արժողությամբ ժամանակակից սպեկտրոմետրով:

Այսպիսով, միայն վերջին մոտ կես տարվա արդյունքներով U.S. CRDF կազմակերպությունից Հայաստանի գիտական համակարգն ընդհանուր առմամբ կարող է ստանալ ավելի քան 430 հազար ԱՄՆ դոլարի աջակցություն: Ավելին, համաձայն հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Գերսոն Շերի կողմից վերջերս հաղորդած տեղեկության, ԱՄՆ-ի ադմինիստրացիան դիմել է Կոնգրեսին այս հիմնադրամի միջոցով Հայաստանին լրացուցիչ 500 հազար ԱՄՆ դոլար տրամադրելու համար: Այս հարցը, ըստ պրն Շերի, վերջնական լուծում կստանա մոտավորապես մարտի սկզբներին:

– Դուք ասացիք. «Հայաստանի գիտական համակարգը կարող է ստանալ»: Ինչ է, կարող է եւ չստանա՞:

– Չի բացառվում, եթե Հայաստանը չապահովի այն պայմանը, որը դրվում է բոլոր գիտական հիմնադրամների կողմից, ապա չի ստանա: Այդ պայմանը այն է, որ հատկացվող գումարները եւ նրանց շրջանակում արված գնումները պետք է ազատվեն բոլոր տեսակի հարկերից եւ տուրքերից: Սա շատ բնական եւ տրամաբանական պայման է, որ կիրառվում է գրեթե բոլոր ոչ-եկամտաբեր կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող միջոցների համար:

– Ի՞նչ սկզբունքներով եւ մեխանիզմներով են ընտրվում հիմնադրամին ներկայացված հայտերը:

– Հայտերի ընտրությունը կատարվում է միայն ու միայն հայտի գիտական նշանակությամբ, որը բացահայտվում է հիմնադրամի կողմից ԱՄՆ-ում անցկացվող գիտական փորձաքննության միջոցով: Հաշվի չեն առնվում հայտի ղեկավարի գիտական տիտղոսներն ու անցյալում ունեցած ձեռքբերումները:

Փորձաքննության մեխանիզմները սկզբունքորեն շատ նման են մինչեւ 1997 թ. Հայաստանի գիտական թեմաների պետական ֆինանսավորման համար կիրառված գիտական փորձաքննության մեխանիզմին, միայն թե պահանջներն ավելի խիստ են: Մասնավորապես, փորձաքննությունը գաղտնի է, ձեռք են առնվում բոլոր հնարավոր միջոցները փորձագետների անկողմնակալությունը ապահովելու համար, փորձաքննության արդյունքները ամրագրվում են հարցաթերթիկի միջոցով, աշխատանքները գնահատվում են 5 բալանոց համակարգով (ի տարբերություն մեր՝ ավելի փափուկ, 10 բալանոց համակարգի), աշխատանքները դասակարգվում են ըստ ստացած գնահատականների եւ համադրվում են առկա միջոցների հետ ֆինանսավորում ստացողներին ընտրելու համար:

Այնպես որ մեր փորձաքննական համակարգը, բացի նրանից, որ ապահովում էր ներկայացված հայտերի ընտրության առկա պայմաններում հնարավոր օբյեկտիվությունը, նաեւ մեր գիտափորձողներին ընտելացնում էր ամբողջ աշխարհում ընդունված աշխատաոճին, առանց որի շատ դժվար է իրականացնել շահավետ համագործակցություն միջազգային կազմակերպությունների հետ:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ

Փարիզում կամերային համերգ՝ Չարենցի 100-ամյակին

Ֆրանսիայում գործող ԱՅԲ 99.5 FM-ի բարեկամների ակումբի կազմակերպությամբ եւ ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի անձնակազմի ընկերության աջակցությամբ մեծանուն բանաստեղծ Եղիշե Չարենցի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ Փարիզի ՅՈՒՆԵՍԿՕ հաստատության մեծ դահլիճում մարտի 19-ին, երեկոյան ժամը 8:30-ին կամերային համերգ է տեղի ունենալու, մասնակցությամբ Հայկ Դավթյանի (ջութակ) եւ Արթուր Ահարոնյանի (դաշնամուր): Այս մասին է հաղորդում ֆրանսահայ համայնքի ավագագույն «Յառաջ» օրաթերթն իր փետրվարի 23-ի համարում:

Հ. Ծ.

Ամերիկահայ գրող Հակոբ Ասատուրյանը՝ 94 տարեկան

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 4 ՄԱՐՏ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Մարտի 3-ին Նյու Յորքում իր 94-րդ տարեդարձն է տոնել ամերիկահայ ճանաչված բանաստեղծ եւ արձակագիր, կոմիտասագետ Հակոբ Ասատուրյանը: Այդ օրը գրողին այցելել են նրա բարեկամները, ընկերները, գրականության եւ արվեստի գործիչներ, այդ թվում եւ Արմենպրեսի սեփական թղթակից Ռոբերտ Կարապետյանը:

Հակոբ Ասատուրյանը մեծ եղեռնի բեկորներից է: Ծնվել է Չոմախլու գյուղում (Թուրքիա): 1915 թվականին 12-ամյա պատանին բռնել է գաղթի ճամփան, ետեւում թողնելով ցեղասպանի տասնմեկ զոհերի, այդ թվում հինգ քույրերից չորսին: Կենդանի մնացած Աղավնի քրոջը գտել է 39 տարի անց Արգենտինայում:

1920 թվականին հաստատվելով Միացյալ Նահանգներում, Հակոբ Ասատուրյանը ընտրել է գրողի դժվար ուղին, հրատարակելով բանաստեղծությունների մեկ ժողովածու, այնուհետեւ մի շարք արձակ երկեր, այդ թվում ուսումնասիրություններ Կոմիտասի մասին («Կոմիտաս վարդապետը եւ հայ երգը», «Կոմիտաս վարդապետի հետ հայ երգի արահետներով»): 1969 թվականին Երեւանում Կոմիտասի ծննդյան 100-ամյա հանդիսություններին մասնակցելուց հետո գրողը հրապարակ է հանել երկհատորյա մի ուսումնասիրություն եւս:

Գրական շրջանակներում մեծ համարում ունի Հակոբ Ասատուրյանի եռագրությունը («Հովակիմի թոռները», «Հովակիմի թոռորդիները», «Վերադարձ դեպի հայրենիք»), որոնցից առաջինը շահել է Թեքեյան մշակութային միության մրցանակ:

Հպարտ եմ, որ տեսել եմ հայրենիքս, հպարտ եմ, որ մեր նոր պետության՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացին եմ անցյալ տարվանից, եւ ափսոս, որ տարիք առել եմ, չեմ կարող տեսնել նոր Հայաստանը: Սակայն հայրենիքի մասին հիշողություններս ինձ ուժ են տալիս ապրելու, Արմենպրեսի սեփական թղթակցին ասել է 94 ամյա գրողը:

Տենոր Ռազմիկ Պապիկյանը կերգի Ֆիլադելֆիայում

Ֆիլադելֆիայի բարեգործականի մասնաճյուղի կազմակերպությամբ ապրիլի 13-ին Academy of Music-ի (երաժշտության ակադեմիա) դահլիճում տեղի է ունենալու ՀԲԸ միության 15-րդ գարնանային համերգը, որին իր մասնակցությունն է բերելու նաեւ Հայաստանի պետական օպերայի երգիչ, տենոր Ռազմիկ Պապիկյանը, դաշնակահարուհի Մարիամ Նազարյանի ընկերակցությամբ: Հաղորդելով այս մասին՝ Կանադայում հրատարակվող «Ապագայ» շաբաթաթերթը ավելացնում է, որ այդ ծրագրի շնորհիվ 1982-ից ի վեր 23 հայ արվեստագետների առիթ է ընձեռվել առաջին անգամ ելույթ ունենալու միջազգային հասարակության առջեւ:

Անտիկ հունական բժշկագիտության ներթափանցումը արեւելյան երկրներ

Քլիվլենդի պետական համալսարանի լեզվաբանության ամբիոնից հայտնի բանասեր, դոկտոր Ջոն Գրեփինի խմբագրությանը հասցեագրված ֆաքսը տեղեկացնում է, որ մայիսի 15-16-ը Ֆրանսիայի Պրովենս քաղաքում նախատեսված է անցկացնել անտիկ հունական բժշկագիտության Արեւելք՝ Հայաստան, Վրաստան եւ արաբական երկրներ տարածմանը նվիրված գիտական կոնֆերանս, որի ընթացքում քննարկվելու է, թե ինչպես են այդ երկրները իրենց կենցաղին հարմարեցրել ստացված անզուգական ժառանգությունը: Ենթադրվում է, որ արդեն հինգերորդ դարում հայերը ծանոթ են եղել հռոմեացի բժիշկ եւ բնագետ, անտիկ բժշկագիտության դասական Կլավդիոս Գալենի (131–201) աշխատություններին: Սակայն հայերը ոչ մի լուրջ բժշկագիտական տեքստ չեն գրել մինչեւ 12-րդ դարը արաբական բժշկագիտության զարթոնքից անմիջապես հետո: Կոնֆերանսին Երեւանից հրավիրված է այդ բնագավառի ճանաչված մասնագետ, դոկտոր Ստելլա Վարդանյանը, որը հանդես կգա երկու զեկուցումով: Հայկական բժշկագիտությունը կներկայացնեն նաեւ Վաշինգտոնից դոկտոր Ջոն Կերիկյանը, Ֆիլադելֆիայից դոկտոր Արա Տեր-Մարտիրոսյանը եւ Քլիվլենդից դոկտոր Ջոն Գրեփինը: Երեք զեկուցում, երկուսը Թբիլիսիի արեւելագիտության ինստիտուտից դոկտոր Նոնո Մինդաձեի, եւ մեկը Լոնդոնից դոկտոր Դոնալդ Ռեյֆիլդի կողմից, նվիրված կլինեն վրացական բժշկագիտության պատմությանը: Այլ զեկուցումներ արաբական, հունական եւ պարսկական բժշկագիտության վերաբերյալ կարդացվելու են ամերիկացի, անգլիացի, գերմանացի եւ իրանցի գիտնականների կողմից: Կոնֆերանսի պաշտոնական լեզուն լինելու է անգլերենը: Հովանավորների թվում են Մանուկյան հիմնադրամը ու Գյուլբենկյան հաստատությունը:

Հ. Ծ.

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

ԼՂՀ-ում զարգանում է մասնավոր կրթության համակարգը

ԵՐԵՎԱՆ, 4 ՄԱՐՏ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Արդեն տեղեկացրել էինք, որ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում հիմնադրվել է Մեսրոպ Մաշտոցի անվան համալսարան: Ուսուցումը նոր մասնավոր բուհում կատարվելու է 6 մասնագիտություններով՝ իրավագիտություն, լրագրություն, բանասիրություն եւ հոգեբանություն, էքսկուրսավար-թարգմանիչ, ընդհանուր տնտեսագիտություն, ինֆորմատիկա եւ ծրագրավորում: Համակրթական առարկաների ցանկում ընդգրկված են փիլիսոփայության պատմություն, կրոնի պատմություն, բարոյագիտություն, գեղագիտություն, օտար լեզու եւ քաղաքագիտություն: Բուհին կից գործելու է մարզական ակումբ:

Ինչպես «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին հաղորդեց համալսարանի հիմնադիր խորհրդի գործադիր տնօրեն, Արցախի պետական համալսարանի դասախոս Գեորգի Սահակյանը, դասախոսական կազմի 50 տոկոսը ձեւավորվելու է ԼՂՀ պետհամալսարանի կադրերից: Դասախոսների մնացած մասը կհրավիրվի Հայաստանից: Համալսարանում ուսուցման վարձը, ըստ ընտրված մասնագիտությունից կախված, կկազմի 300-400 ԱՄՆ դոլար:

Մեսրոպ Մաշտոցի համալսարանը ԼՂՀ-ում երկրորդ մասնավոր բուհն է Երեւանի կիրառական արվեստի ինստիտուտի մասնաճյուղից հետո: ԼՂՀ-ում գործում են նաեւ մասնավոր ռուսական միջնակարգ դպրոց եւ մասնավոր մանկապարտեզ: Մանկապարտեզում զոհված մարտիկների ընտանիքների 50 երեխաների ծախսերը հոգում է ԼՂՀ պաշտպանության նախարարությունը:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ Մարզական

ԵՐԱԽՏԱՎՈՐՆԵՐ

Ըմբշամարտի աստղեր ստեղծողը

Լրացավ վաստակավոր մարզիչ Ալբերտ Մնացականյանի տարեդարձը

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Փետրվարի 23-ին լրացավ ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչ Ալբերտ Մնացականյանի ծննդյան 67-ամյակը: Ցավոք, նրան վիճակված չէր տարեդարձը նշել հարազատների շրջանում, քանզի հինգ ամիս առաջ երկարատեւ հիվանդությունից հետո ընդմիշտ հրաժեշտ տվեց նրանց:

Ասում են, թե բարձրակարգ մարզիկներ պատրաստելու համար անպայման չէ, որ մարզիչը եւս մեծ նվաճումների հասած լինի խոշոր ստուգատեսներում: Այս միտքը հաստատում է Ալբերտ Մնացականյանի բեղմնավոր մարզչական աշխատանքը: Լինելով սպորտի վարպետ, նա սպորտի վաստակավոր վարպետների եւ միջազգային կարգի սպորտի վարպետների մի ամբողջ համաստեղություն է ստեղծել, որի առավել վառ աստղերից են Բենուր Փաշայանը եւ Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանը:

Ալբերտ Մնացականյանն իր առաջին քայլերը մեծ սպորտի փշոտ ճանապարհով սկսել է 1946 թվին: Տակավին դպրոցի 16 տարեկան աշակերտ, նա անդամագրվում է անվանի մարզիկ եւ մանկավարժ, «Դինամո» մարզական ընկերության դասական (ներկայումս հունա-հռոմեական) ոճի ըմբշամարտի ավագ մարզիչ Սարգիս Վարդանյանի ղեկավարած խմբում: Դժվար է ասել ընդունակությունների թե՞ նախընտրած մարզաձեւի նկատմամբ սիրո շնորհիվ էր տղան արագ յուրացնում բարդ հնարքները եւ դրանք անսխալ կիրառում տարբեր մրցումներում: Հավանաբար երկուսի էլ: Ինչեւէ, շուտով ամրագրեց իր տեղը հանրապետության չեմպիոնների շարքում, դառնալով հարազատ մարզընկերության կենտրոնական խորհրդի առաջնությունների բազմակի հաղթող եւ մրցանակակիր: 1952 թ. Ալբերտ Մնացականյանը սպորտի երկրորդ վարպետն է դառնում Հայաստանի «դասականների» մեջ (Ռուբեն Վարդանյանից հետո): Այն տարիներին նման բարձր կոչման արժանանալու համար երկարատեւ քրտնաջան աշխատանք էր պետք, որը վերջնական գնահատում էր ստանում ԽՍՀՄ տասը ուժեղագույն ըմբիշներից առնվազն երեքի նկատմամբ տարած հաղթանակներից հետո միայն: Նման խնդիրը պատվով է լուծում Ալբերտ Մնացականյանը՝ պարտության մատնելով սպորտի վաստակավոր վարպետներ, լվովցի Վ. Սոլոդովնիկովին, ռոստովցի Օ. Կլիմաչովին, մոսկվացի Ա. Կարապետյանին:

Մնացականյանի մարզական կենսագրությունում հատուկ տեղ էր գրավում 1961 թ. ԽՍՀՄ առաջնությունը (Տաշքենդում), որտեղ նվաճում է բրոնզե պարգեւ ու դառնում երկրի գլխավոր հավաքականի անդամ: Այս հաջողությանը հետեւում են Չեխոսլովակիայի, Ռումինիայի, Բուլղարիայի, Ճապոնիայի, Լեհաստանի եւ այլ երկրների մրցագորգերում ձեռք բերած հաղթանակները: Ինչպես տեսնում ենք, Ալբերտ Մնացականյանը հաջողությունը զարգացնելու եւ հարուստ մրցափորձի շնորհիվ նորանոր բարձունքներ նվաճելու բոլոր նախադրյալներն ուներ: Սակայն ճակատագիրը մտադիր էր նրան այլ ճանապարհի դուրս բերել: Կյանքից անժամանակ հեռանում է նրա ուսուցիչը Ս. Վարդանյանը, եւ [illegible] ստիպված էր ժամկետից շուտ անցնել մարզչական աշխատանքի: Արժանիորեն փոխարինելով իր նախկին մարզչին, Ալբերտ Մնացականյանը ոչ միայն չի սահմանափակվում հարազատ մարզօջախի աշխատանքով, այլեւ երկար տարիներ դառնում է Հայաստանի հավաքականի ղեկավարներից մեկը եւ իր գիտելիքները հաղորդում բազմաթիվ ըմբիշների:

Ահավասիկ նրանցից մի քանի անվանիները՝ Դ. Զաքարյան, Վ. Հարությունյան, Հ. Մինասյան, Ա. Կոբիլյան, Ռ. Հարությունյան: Իսկ քանի՞սն են պարզապես տարվել մարզաձեւով, բայց առանձնակի հաջողությունների չեն հասել: Ալբերտ Մնացականյանի 32 աշակերտներ դարձել են սպորտի եւ մեկը վաստակավոր վարպետ: «Ադամանդը» Բենուր Փաշայանն է աշխարհի, Եվրոպայի եւ ԽՍՀՄ բազմակի չեմպիոնն ու գավաթակիրը, Բարի կամքի խաղերի հաղթողը:

Համաձայնեք, շատ մարզիչներ կցանկանային ընկեր Արոյի հաջողությունների գոնե մի մասին արժանանալ: Նման նպատակասլաց մենայնդեպս, այս փաստը բազմիցս ապացուցել է Ալբերտ Մնացականյանը: Շարունակելով իր մարզչի ավանդույթը, նա 57 կգ քաշային կարգում ոչ միայն հասավ փայլուն հաղթանակների, այլեւ բարձունքնե[illegible] Բենուր Փաշայանին եւ Ալֆրեդ Տեր-Մկրտչյանին:

Ալբերտ Մնացականյանը իր սանի Բենուր Փաշայանի հետ

Թերեւս Մնացականյանի մարզչական գործունեությունն ավելի պատկերավոր է ներկայացնում հետեւյալ դրվագը: Մրցույթերթներից վերադարձած իր սաներից նա առաջին հերթին հետաքրքրվում էր, թե ինչ նոր հնարքներ են նկատել: Մի խոսքով, չնայած պատվավոր տարիքին, վաստակավոր մարզիկը սովորում էր յուրաքանչյուր պահին:

Համառոտ անդրադարձը ԽՍՀՄ վաստակավոր մարզիչ Ալբերտ Մնացականյանի անցած ուղուն ուզում եմ ավարտել նրա ամենատաղանդավոր սանի Բենուր Փաշայանի բառերով. «Ընկեր Արոն ինձ համար միայն մարզիչ չէ, նա մեր ընտանիքի մեծ բարեկամն է: Քիչ է ասել ընդհանրապես հոգատար է, ուշադիր, պահանջկոտ: Նրա բնավորության ամենագնահատելի գիծն այն է, որ կարողանում է դժվարին իրադրություններում այնպես կողմնորոշել, որ ես երբեք չեմ կորցնում ինքնատիրապետումը եւ միշտ զգնվում եմ, երբ կարելի է այսպես ասել, հոգեբանական մարզավիճակում»:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Կոնֆեդերացիաների գավաթ. Վիճակահանությունը որոշեց մրցակիցներին

Աշխարհի քառակի չեմպիոն Բրազիլիայի հավաքականը կհանդիպի Սաուդյան Արաբիայի թիմին կոնֆեդերացիաների գավաթի 3-րդ խաղարկության (նախկինում Ֆահդ թագավորի գավաթ) մեկնարկային խաղում, որը կկայանա դեկտեմբերի 12-ին: Դա պարզ դարձավ վիճակահանությունից հետո, որը տեղի ունեցավ Սաուդյան Արաբիայի մայրաքաղաք Էր-Ռիադում: Նախնական փուլում բրազիլացիների մրցակիցները «A» ենթախմբում կլինեն նաեւ Մեքսիկայի (ԿՈՆԿԱԿԱՖ գավաթակիր) եւ Ավստրալիայի (որն իր տարածաշրջանի Օվկիանիայի չեմպիոնն է) հավաքականները: «B» ենթախմբում են ընդգրկվել Հարավային Ամերիկայի չեմպիոն Ուրուգվայի հավաքականը, Ասիայի գավաթի խաղարկության եզրափակչի մասնակից Արաբական Միացյալ Էմիրությունների թիմը, Եվրոպայի փոխչեմպիոն Չեխիայի հավաքականը (չեմպիոնները գերմանացիները հրաժարվել են մասնակցությունից) եւ Աֆրիկայի գավաթակիր Հարավաֆրիկյան Հանրապետության թիմը: Մրցաշարի մրցանակային հիմնադրամը կկազմի 1,7 մլն դոլար, իսկ հաղթողը կարժանանա նաեւ Ֆահդ թագավորի հատուկ մրցանակին: Խմբային մրցաշարի հանդիպումները տեղի կունենան դեկտեմբերի 12-17-ը, կիսաեզրափակիչները՝ դեկտեմբերի 19-ին, իսկ եզրափակիչը եւ 3-րդ տեղի համար հանդիպումը՝ դեկտեմբերի 21-ին:

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

Աստղերի հանդիպում Դիեգո Մարադոնայի գլխավորությամբ

Համաշխարհային ֆուտբոլի աստղերի հերթական հանդիպումը կկայանա ապրիլի 27-ին, Բարսելոնում: Մրցամարտի նախաձեռնողը հանդիսանում է վերջերս ստեղծված արհեստավարժ ֆուտբոլիստների միջազգային ասոցիացիան (AIFP), որը գլխավորում է Դիեգո Մարադոնան: Խաղից ստացված ողջ եկամուտը կփոխանցվի հայտնի բելգիացի Ժան-Մարկ Բոսմանին:

Սպասվում է, որ այս մրցամարտին կմասնակցի Եվրոպայի հավաքականը, որը կհանդիպի մնացած աշխարհի թիմին: Մյուս հայտնի աստղերի թվում խաղադաշտ դուրս գալու խոստում է տվել եւ ինքը Դիեգո Մարադոնան:

ՈՒԵՖԱ

Ինտերտոտոյի գավաթի խաղարկության մասնակիցների թիվը կրկնակի կկրճատվի

ՈՒԵՖԱ-ի ղեկավարությունը հայտարարել է, որ այս մրցաշրջանում Ինտերտոտոյի գավաթի խաղարկությանը կմասնակցեն 33 երկրների 60 ակումբներ: Միաժամանակ, Անգլիայի, Իտալիայի, Իսպանիայի, Պորտուգալիայի, Շոտլանդիայի, Լյուքսեմբուրգի, Ուկրաինայի, Ալբանիայի եւ Ադրբեջանի ֆուտբոլի ասոցիացիաները հայտարարել են մրցաշարին մասնակցելու իրենց թիմերի հրաժարականի մասին:

Հունիս-հուլիս ամիսներին կայանալիք մրցումներին Ռուսաստանի, Թուրքիայի, Ավստրիայի, Հարավսլավիայի եւ Դանիայի ֆեդերացիաները կարող են ներկայացնել երեքական թիմ: 4-ական թիմերով հանդես գալու իրավունք են ստացել Ֆրանսիայի, Գերմանիայի եւ Բելգիայի ֆուտբոլի միությունները:

Մրցաշարի արդյունքներով 3 լավագույն ակումբները իրավունք կստանան հանդես գալու ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության առաջին շրջանում:

Աշխարհի լավագույն ակումբներն ու առաջնությունները

Ֆուտբոլի պատմության եւ վիճակագրության միջազգային ֆեդերացիան հրապարակել է աշխարհի լավագույն ակումբների հերթական գործակիցները: Ինչպես եւ 1996 թ. տարեվերջին, ցուցակը վստահորեն գլխավորում է Թուրինի «Յուվենտուսը», որը 84 կետով շրջանցել է մոտակա հետապնդողին: Մոսկվայի «Սպարտակը», որ մեկ ամիս առաջ 19-րդ հորիզոնականն էր կիսում հանրահայտ «Միլանի» հետ, տեղափոխվել է 16-րդ տեղը: Իսկ «Միլանը» Իտալիայի անցյալ տարվա չեմպիոնը տեղ է զբաղեցնում երրորդ տասնյակում: Ընդհանրապես պետք է նշել, որ իտալական ակումբները որոշակիորեն զիջել են դիրքերը. նրանցից միայն երկուսն են առաջին տասնյակում: Լավագույնների շարքում չէ եւ Իսպանիայի առաջնության առաջատար Մադրիդի «Ռեալը»: Իսկ ահա Կիեւի «Դինամոն», որը վերջերս ԱՊՀ չեմպիոնների գավաթի եզրափակչում հաղթել էր «Սպարտակին», միայն... 133-րդն է:

Ահա այսպիսի տեսք ունի լավագույն տասնյակը.

		կետ
1.	«Յուվենտուս» (Իտալիա)	350
2.	«Ամերիկա» (Կոլումբիա)	266
3.	«Մանչեսթեր Յուն» (Անգլիա)	250
4.	«Ռիվեր Փլեյթ» (Արգենտ.)	249,5
5.	«Այաքս» (Հոլանդիա)	247,5
6.	«Օսեր» (Ֆրանսիա)	239
7-8.	«Բարսելոն» (Իսպանիա)	234
	«Լիվերպուլ» (Անգլիա)	234
9-10.	«Ինտեր» (Իտալիա)	230
	«Բավարիա» (Գերմանիա)	230

Առաջին անգամ ներկայացվել են նաեւ ուժեղագույն ազգային առաջնությունները (ըստ 1996 թ.).

1.	Իտալիա	1.119
2.	Իսպանիա	1.027
3.	Ֆրանսիա	1.008
4.	Արգենտինա	966,5
5.	Գերմանիա	928
6.	Անգլիա	906
7.	Կոլումբիա	826,5
8.	Հոլանդիա	826
9.	Բրազիլիա	801
10.	Պորտուգալիա	749,5

ՏԱՄԱՌՈՏ

100 հազար դոլար եւ կյանքը հաղթանակի դիմաց

Թեթեւ աթլետիկայի աշխարհի առաջնության մրցումներում համաշխարհային նվաճում սահմանած մարզիկը կստանա 100 հազար դոլար: Այս մասին հայտարարվել է Մոնտե-Կառլոյում գտնվող թեթեւ աթլետիկայի միջազգային ֆեդերացիայի (ԻԱԱՖ) կենտրոնակայանում: Նման դրամական պարգեւը համաշխարհային ռեկորդի համար խոշորագույն մրցանակն է, որ այս տարվա սկզբից սահմանել է միջազգային այս կազմակերպությունը: Դրան կարժանանան այն մարզիկները, որոնք ռեկորդներ կսահմանեն Աթենքում կայանալիք համաշխարհային ստուգատեսում (օգոստոսի 1-10-ը): 50 հազար դոլար կստանան Փարիզում մեկնարկող ձմեռային առաջնության հաղթողներն ու ռեկորդակիրները: Մինչդեռ շատերը նման գումար վաստակելու համար կյանքով են հատուցում: Այսպես, Հարավային Աֆրիկայի առաջնությունում հեռավազորդ Ալան Պոտեսը սրտի կաթված ստացավ եւ մահացավ մարաթոնյան վազքի 29-րդ կիլոմետրում:

Ավտոարշավից՝ հեռուստատեսություն

«Ֆորմուլա-1» մրցաշրջանի անդրանիկ «Մեծ մրցանակում», որը կմեկնարկի Ավստրալիայում, ավտոարշավի բազմաթիվ երկրպագուները դժվար թե իրենց հեռուստաէկրաններին տեսնեն անգլիացի Մարտին Բրանդլին: Տեսնեն՝ չեն տեսնի, սակայն հաստատ կլսեն: Մարտին Բրանդլի համար այս տարի տեղ չգտնվեց թիմերի կազմերում, եւ նա որոշեց վերաորակավորվել հեռուստամեկնաբանի: Այս մրցաշրջանում «առաջին ֆորմուլայի» նախկին վարորդը կներկայացնի Այ-Թի-Վի հեռուստաթիմը եւ կընկերակցի հաղորդման վետերան Մյուրրեյ Ուոլկերին: Բրանդլը առաջին անգամ եթեր դուրս կգա մարտի 9-ին՝ Մելբուռնից: «Իմ համար դա նոր գործ է, սակայն վաղ թե ուշ բոլոր մարզիկները ստիպված է հեռանալ: Ավտոարշավը, առաջվա պես, մնում է իմ կյանքի գործը, սակայն «Ֆորմուլա-1», որպես վարորդ, ես հազիվ թե վերադառնամ», ասել է Բրանդլը:

digitised by A.R.A.R.@

Հայաստանի ամերիկյան համալսարան

ՀՀ-ում Ռուսաստանի Դաշնության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան

Անդրեյ Ուռնովը

ներկայացնում է «Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականությունը. որոշ նկատառումներ»

մարտի 6-ին, ժամը 18:00

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում

Հասցեն՝ Երեւան, Բաղրամյան 40
Հեռ. 27-16-58
Մուտքն ազատ է

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց սեփական տուն Ներքին Շենգավիթ թաղամասում, կից հողամասում ունի նաեւ առանձին կառուցված տան հիմքեր:
Հեռ. 48-91-61

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

կիսակառույց երկհարկանի տուն Նոր Արեշ 31 փողոցում:
Հեռ. 45-59-99

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան (ընդհ. մակ. 95 քմ, բնակ. մակ. 65 քմ) քարե շենքի 4-րդ հարկում, ունի վերնահարկ (45 քմ): Ընդհ. մակ. 140 քմ է: Գտնվում է Աջափնյակում Հանր. հիվանդանոցի մոտ:
Հեռ. 581841, 342586

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան Խորենացու փող. (Գումի մոտ):
Հեռախոս՝ 57-70-52

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, Դեմիրճյան 17 շենք:
Հեռախոսներ՝ 58-18-41, 52-30-56

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 2-րդ հարկում, ավտոտնակով: Դեմիրճյան 17 շենք:
Հեռախոս՝ 52-38-84

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Վրացական փողոցում:
ՀԵՌ. 25-11-87, 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

- 3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում 70/50 քմ, ավտոտնակով Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):
- Ավտոմեքենա ВАЗ 2106:

Հեռախոս՝ 22-42-68

ՄԱՐՏԻ 8-ԻՆ ԾԱՂԿԻ ԳՆԵՐԸ

«Բուքինգ ֆլորա սերվիսում»

ՎԱՐԴ	500-800 ԴՐ.
ՔՐԻԶԱՆԹԵՄ	600-800 ԴՐ.
ԿԱԿԱՉ	500 ԴՐ.
ՀԻՐԻԿ	500 ԴՐ.
ԽԼՈՐՁ	600-800 ԴՐ.

Կլինեն նաեւ ՇՈՒՇԱՆ, ԱՆՏՈՒՐԻՈՒՄ, ԴՐԱԽՏԻ ԹՌՉՈՒՆ եւ այլ էկզոտիկ ծաղիկներ

ՁԵԶ ՏՐՎՈՒՄ ԵՆ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼՈՒ ՆՈՐ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆԵՐ

ARMEXPO

«ԱՐՄԷՔՍՊՈ» ցուցահանդեսների եւ տոնավաճառների պետական կենտրոնը (նախկին ԺՏՆՑ) ցանկության դեպքում կկազմակերպի Ձեր մասնակցությունը ս/թ

ՄԱՐՏԻ 19-28-Ը

կայանալիք

30-ՐԴ ԿԱՀԻՐԵԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻՆ:

Ցուցահանդեսի թեման է. Լայն սպառման ապրանքներ: Ձեզ ընձեռվում են լավագույն հնարավորությունները ներկայացնելու ձեր ապրանքը եգիպտական շուկայում, շփվելու արտասահմանյան գործարար շրջանների հետ, գտնելու նոր գործընկերներ Հայաստանում ներմուծման զարգացման համար:

Մասնակցությունը ցուցահանդեսին կբարձրացնի ձեր ընկերության իմիջը:

Մասնակցության պայմաններին ծանոթանալու համար դիմել «ԱՐՄԷՔՍՊՈ» ՑՏՊ կենտրոն:
Երեւան, Շիրակի 43.
հեռ. 56-31-32, ֆաքս 151 921 (AT&T)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ

հայտարարում է

ՄՐՑՈՒՅԹ

Գործնական ճանապարհորդությունների Դրամական նպաստի (travel grant) շնորհման, որին կարող են մասնակցել հասարակական, ինչպես նաեւ կիրառական գիտություններով զբաղվող Հայաստանի դասախոսներ, գիտնականներ, մասնագետներ, հասարակական գործիչներ եւ ուսանողներ: Գործնական ճանապարհորդությունների դրամական նպաստները կշնորհվեն այն անհատներին, որոնք հրավիրված են արտերկրում կայանալիք կոնֆերանսի, գիտաժողովի, սեմինարի կամ նմանատիպ այլ իրադարձությունների ներկայացնելու զեկուցումներ: Այս մրցույթին կարող են նաեւ մասնակցել այն անձիք, որոնք ունեն կարճաժամկետ (ոչ ավել, քան երեք ամիս) ուսման կամ վերապատրաստման ծրագրի հրավերք: Երկրորդ մրցույթի դիմումներն ընդունվում են մինչեւ մարտի 28-ը: Այն ընդգրկում է մայիսի 1-ից մինչեւ հուլիսի 31-ը կայանալիք հրավերքները: Մանրամասն տեղեկությունների եւ դիմումների նյութերի համար դիմել Բաց հասարակության ինստիտուտի տեղեկատվական կենտրոն՝ հետեւյալ հասցեով.

Երեւան, Արամի (նախկին Սպանդարյան) փող. 44, Փիլիսոփայության եւ իրավունքի ինստիտուտ, հեռ. 530822, հեռ/ֆաքս 151088

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Երևան քաղաքի հեռախոսային ցանցի վերակառուցման և վերազինման աշխատանքները արդյունավետ զարգացնելու, նոր հեռախոսահամարի իրական պահանջարկը որոշելու նպատակով «**ԱրմենՏել**» համատեղ ձեռնարկությունը անցկացնում է նոր հեռախոսահամարներ տրամադրելու դիմումների ընդունման և հաշվառման գործընթացը: Դիմումների ձևերը կարող եք ստանալ և լրացնել (անձնագիրը պարտադիր է) Երևանի հեռախոսային ցանցի ԱՀԿ-ների բաժանորդների սպասարկման համապատասխան բաժիններում ժամը 9:00 - 16:30, ընդմիջում 12:00 - 13:00:

Հասցեները

- Բաժանորդների սպասարկման կենտրոնական բաժին Չարենցի 76, Երևան
- 55 / 57 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Չարենցի 76, Երևան
- 22 / 26 / 27 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Գյուլբեկյան 26, Երևան
- 23/24 / 25 / 28 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Բաքայան 29 (էլ. ցանցի հարևանությամբ)
- 61 / 62 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Աճառյան 1նրբ. փող. N6, Երևան
- 45 / 47 / 47ա ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Նոր-Արեշ 5-րդ փող., 20 շենք, Երևան
- 52 / 53 / 56 / 58 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Նալբանդյան 28, Երևան
- 34 / 35 / 39 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Բաշինջաղյան 177, Երևան
- 42 / 44 / 46 / 48 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Հ. Հովսեփյան N 15, Երևան
- 72 / 73 / 74 / 77 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Օգանովի փող., Հարավ Արևմտյան թաղամաս (Ունիվերսամի մոտ) Երևան
- 63 / 64 / 65 ԱՀԿ բաժանորդների սպասարկման բաժին, Ն. Ստեփանյանի 1, Նորքի 2-րդ զանգված

«ԱրմենՏել» ՀՁ
ԵՀՑ Բաժանորդների սպասարկման տնօրինություն

Դ Ի Մ Ո Ւ Մ No
Հեռախոսի տեղադրման վերաբերյալ

Դիմող________________________
/Անուն, Ազգանուն/

Հասցե________________________
Անձնագիր________________________
/Սերիա, համար/

"_____"____________1997թ.____________
/Դիմողի ստորագրությունը/

Ս Տ Ա Ց Ա Կ Ա Ն

Դիմումի No________ "_____"____________1997թ

ԵՀՑ Բաժանորդների սպասարկման տնօրինություն

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ 589167, 581351

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. [illegible] 69149. Պատուէր 629. Տպաքանակը 3000. Ստորագրուած է տպագրութեան 4. 03. 1997. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@